

Răspunsul statului la cazurile de violență față de copii

Raport asupra studiului privind sensibilitatea sistemului de protecție a copilului la identificarea, înregistrarea și referirea cazurilor de violență față de copii

Agenția de implementare:

GENDER-CENTRU

Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova
Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova

**Studiul a fost efectuat în colaborare cu Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova
și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova.**

**Conceptul și metodologia studiului au fost elaborate de Biroul regional UNICEF pentru ECE/CSI. Studiul face parte
dintr-o inițiativă regională și a fost implementat în Moldova, Tadjikistan, Bulgaria și Albania.**

**Datele au fost colectate și analizate de către colaboratorii organizației
nonguvernamentale "Gender Centru".**

**Realizarea studiului a fost susținută financiar și asistată tehnic de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova și
Biroul regional UNICEF pentru ECE/CSI.**

Grupul de realizare a studiului a inclus reprezentanți de la următoarele instituții și organizații:

Ministerul Educației și Tineretului
Ministerul Protecției Sociale, al Familiei și Copilului
Ministerul Sănătății
Ministerul Afacerilor Interne
Universitatea de Stat din Moldova
Universitatea Liberă Internațională din Moldova

Ediție coordonată de:

Valentina BODRUG-LUNGU
Organizația nonguvernamentală "Gender Centru"
președinte

Helen MOESTUE
Biroul regional UNICEF pentru ECE/CSI
consultant în domeniul protecției copilului

Viorica CREȚU
UNICEF Moldova
coordonator al proiectului Prevenirea violenței și a traficului de copii

Au contribuit la studiu:

Daniela POPESCU
UNICEF Moldova
consultant

Tatiana CATANĂ
UNICEF Moldova
consultant

Brigid Caitlin KENNEDY PFISTER
UNICEF Moldova
consultant

Fotografii de:

Tatiana EȚCO
Sanda LEU
Cristina PUȚUNTICĂ
Oleg ROIBU
Nicolae RACOVITĂ
Victoria ȚĂRANU

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII

Răspunsul statului la cazurile de violență față de copii : Raport asupra studiului privind
sensibilitatea sistemului de protecție a copilului la identificarea, înregistrarea și referirea cazurilor de
violență față de copii / Min. Educației și Tineretului al Rep. Moldova, Min. Protecției Sociale, Familiei
și Copilului al Rep. Moldova; coord. : Valentina Bodrug-Lungu, Helen Moestue. – Ch. : S. n., 2007
(Combinatul Polig.). – 80 p.
ISBN 978-9975-901-71-0

343.62(047)

CUPRINS

I. SUMAR	6
I. 1. Obiectivele studiului	8
I. 2. Acoperire	8
I. 3. Rezultate generale	8
I. 4. Recomandări	11
II. IMPLEMENTAREA STUDIULUI	12
II. 1. Informație generală	13
II. 2. Introducere	15
II. 3. Metodologie	18
Obiectivele studiului	18
Definiții utilizate în studiu	19
Eșantionul	20
Instrumente de colectare a datelor	24
II. 4. Organizarea studiului	25
II. 5. Obstacole în realizarea studiului	26
II. 6. Echipa de implementare a studiului	26
III. ANALIZA CAPACITĂȚILOR INSTITUȚIONALE DE IDENTIFICARE ȘI ÎNREGISTRARE A CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII	28
III. 1. Îndrumare și instruire specifică	29
III. 2. Descrierea tipurilor de violență față de copii auzite/ întâlnite/ înregistrate pe parcursul celor 12 luni analizate	32
III. 3. Numărul cazurilor de violență pe care specialiștii intervievați le-au înregistrat în cele 12 luni analizate	36
IV. ANALIZA CAPACITĂȚILOR INSTITUȚIONALE DE ÎNREGISTRARE ȘI REFERIRE A CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII	42
IV. 1. Înregistrarea cazurilor de violență față de copii în documentația internă	43
IV. 2. Referirea cazurilor de violență față de copii către alte instituții	46
V. FOLOSIREA MECANISMELOR DE COORDONARE ÎNTRE SECTOARE	50
VI. MECANISME DE SUPRAVEGHERE ȘI MONITORIZARE	54
VII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	58
Recomandări	64
Anexe	67

CUVÂNT-ÎNAINTE

Violența față de copii și femei rămâne a fi o problemă actuală pentru majoritatea țărilor, inclusiv pentru Moldova. Există puține date oficiale care să indice proporțiile reale ale acestui fenomen, fapt datorat ratelor nesemnificative de raportare a cazurilor. Violența în familie este tradițional acceptată și de cele mai multe ori are loc în „intimitatea” casei, nefiind percepută ca o încălcare a drepturilor omului, ci mai degrabă ca o problemă personală. De exemplu, pedeapsa corporală aplicată copiilor ca metodă de disciplinare este adesea considerată un drept al părinților, o expresie naturală a autorității lor și o măsură care nu necesită prea mult timp sau cunoștințe speciale, dar care, totuși, are un efect imediat – un copil bătut va face imediat ceea ce i se spune.

Adulții trebuie să-și schimbe percepțiile. Copiii sunt educați să perceapă bătaia ca pe o pedeapsă „normală” și meritată, fapt determinat de modul de educație a acestora. Multe femei și copii victime nu raportează cazurile de violență în familie pentru că le este frică, pentru că nu știu cine i-ar putea ajuta și nu cunosc procedurile de raportare. Unora le este rușine și se consideră că ar fi ei de vină.

Stoparea violenței față de copii este acum o prioritate pentru acțiunile Guvernului Republicii Moldovei și ale UNICEF în domeniul protecției drepturilor copilului și ale femeii. În 2005 Moldova a oferit date pentru Studiul global privind violența față de copii, inițiat de către Secretarul General al ONU, iar o delegație oficială din Moldova a participat la Consultările Regionale privind Violența față de Copii (Ljubljana, Slovenia). Studiul global recomandă ca până în 2009 să fie interzise prin lege toate formele de violență față de copii, inclusiv pedeapsa corporală. Modificarea cadrului legislativ al Republicii Moldova este crucială

pentru a asigura o protecție reală femeilor și copiilor împotriva tuturor formelor de violență. Adoptarea Legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie ar fi un pas esențial în direcția dată.

De asemenea, este foarte important să dezvoltăm un sistem capabil să răspundă cazurilor de violență și să acorde copiilor și femeilor victime sau supuși riscului de violență sprijinul și protecția corespunzătoare. Profesioniștii care lucrează cu și pentru copii și familie trebuie bine pregătiți, trebuie create și dezvoltate servicii comunitare. Cadrul pentru aceste schimbări este stabilit de primul Plan național de acțiuni în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de copii, care urmează a fi aprobat de guvern în viitorul apropiat.

Pentru planificarea mai eficientă a eforturilor în domeniul prevenirii și combaterii violenței față de copii, în 2006-2007, în parteneriat cu Ministerul Educației și Tineretului și cu Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului și cu sprijinul UNICEF, au fost efectuate două studii:

- *Studiul privind răspunsul statului la cazurile de violență față de copii*, realizat de ONG-ul Gender-Centru și
- *Studiul privind violența față de copii*, efectuat de IMAS-Inc. – Institutul de Marketing și Sondaje.

Vă invităm să citiți cu atenție rapoartele privind aceste două studii. Ele pot deveni instrumente importante în planificarea politicilor pentru prevenirea cu succes a violenței prin inițierea și susținerea schimbărilor sociale necesare, având la bază respectul pentru supremația legii, drepturile omului și șanse egale pentru toți copiii.

Galina BALMOȘ

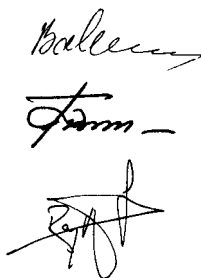
Ministrul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova

Victor ȚVIRCUN

Ministrul Educației și Tineretului al Republicii Moldova

Ray Virgilio TORRES

Reprezentantul UNICEF în Republica Moldova

I. SUMAR

Raportul de față reprezintă constatări asupra sensibilității sistemului de protecție a copilului din Republica Moldova la fenomenul violenței față de copii, realizate în urma unui studiu, efectuat în octombrie-decembrie 2006. Datele pe care se bazează concluziile se referă la perioada din septembrie 2005 până în septembrie 2006. Raportul a fost scris și redactat în primăvara și vara anului 2007. Studiul analizează actorii din cadrul instituțiilor și funcționarea sau nefuncționarea mecanismelor existente cu privire la violența față de copii. Acesta revizuieste, de asemenea, modalitățile de referire a copiilor victime ale violenței la instituții pentru protecție și servicii și măsura în care cooperează și își coordonează eforturile diferiți actori din cadrul sistemului de protecție a copilului.

Studiul a dezvăluit o situație nesatisfăcătoare în ceea ce privește identificarea, înregistrarea și raportarea cazurilor de violență față de copii și în ce privește modul de referire a copiilor victime la serviciile de protecție din Republica Moldova. Mecanismele juridice de identificare, înregistrare, raportare și referire a cazurilor și de coordonare a activităților între instituții pentru a oferi copiilor victime ale violenței protecție, asistență și servicii sunt inefficiente. Există indicii că anumite tipuri de violență față de copii sunt insuficient identificate sau, dacă sunt identificate, nu sunt înregistrate și raportate corect pentru a fi întreprinse măsurile necesare. Se atestă o lipsă de claritate referitor la rolul și responsabilitatea fiecărui agent, mecanismele de colaborare între actorii și instituțiile responsabile, și referitor la distribuirea competențelor între aceștia. Mai mult, specialiștii care sunt responsabili să reacționeze în caz de violență față de copii de multe ori nu cunosc procedurile sau nu reușesc să reacționeze în modul corespunzător. În plus, personalul instituțiilor de protecție a copilului deseori nu are studii speciale cu privire la aspectele fenomenului violenței față de copii, cum ar fi efectele psihologice ale violenței, modalitatea de evaluare a riscului în familii și altele. Și, în final, monitorizarea și supravegherea lucrului cu cazurile de violență față de copii nu sunt sistematice și au un caracter informal.

I. 1. OBIECTIVELE STUDIULUI

Specialiștii de la Biroul regional UNICEF pentru ECE/CSI au elaborat conceptul și metodologia pentru acest studiu. Acesta face parte dintr-un studiu desfășurat în mai multe țări care a fost pilotat în Macedonia. După ce a fost finalizat studiul-pilot, Oficiul regional UNICEF a revizuit și perfecționat metodologia de implementare în alte țări. Studiul este efectuat, de asemenea, în Tadjikistan, Bulgaria și Albania. Studiul a fost finanțat de către Oficiul regional UNICEF pentru ECE/CSI și de către Oficiul UNICEF din Moldova.

Scopul acestui studiu constă în evaluarea performanței /sensibilității prestatorilor de servicii la identificarea, înregistrarea și raportarea cazurilor

de violență față de copii, a măsurii în care activitățile de protecție și referire a copiilor victime ale violenței sunt coordonate între prestatorii de servicii și a nivelului de supraveghere și responsabilitate în cadrul sistemului. Concluziile studiului încearcă să descrie punctele slabe ale sistemului de raportare a abuzurilor față de copii și de coordonare a serviciilor pentru a clarifica situația curentă. Recomandările formulate au scopul de a îmbunătăți sistemul, în special în ceea ce privește capacitatea acestuia de a integra eforturile specialiștilor din domeniul protecției copilului. Obiectivele specifice ale proiectului sunt descrise în secțiunea cu privire la metodologie.

I. 2. ACOPERIRE

Echipa care a efectuat studiul a colectat informația privind cazurile de violență față de copii identificate, înregistrate și raportate timp de 12 luni (1 septembrie 2005 – 31 august 2006). Informația a fost colectată de la diverși prestatori de servicii, care formează două categorii diferite: prestatori de servicii generale (unități de tip “A”, cum ar fi

școlile, care oferă servicii generale tuturor copiilor) și prestatori de servicii de protecție a copilului (unități de tip “B”, cum ar fi adăposturile pentru copiii victime ale violenței, care oferă servicii axate pe protecția copilului). Au fost colectate atât date calitative, cât și cantitative.

I. 3. REZULTATE GENERALE

Studiul a descoperit deficiențe în sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova, inclusiv deficiențe care subminează eficiența sistemului. Diverse instituții și specialiști utilizează diferite definiții ale violenței față de copii, iar cadrul legislativ și de reglementare care abordează violența față de copii este deficient. Există diferențe semnificative între numărul de cazuri de violență față de copii care sunt identificate și numărul de cazuri care sunt înregistrate în documentele oficiale. Mai mult, referirea cazurilor către prestatorii externi de servicii și între instituții pentru a interveni și a avea grijă de necesitățile copilului victimă a violenței nu se întâmplă în mod frecvent, iar nivelul de supraveghere sau monitorizare a activităților de prevenire și combatere a violenței față de copii este foarte scăzut.

Sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova este fragmentat. Pe parcursul studiului a devenit evident că nu există un cadru complet care să definească sau să integreze atribuțiile diferitor ministere. Nu există claritate și coeziune în cadrul legislativ, de reglementare, și cel instituțional. Acestea nu definesc clar nici conceptul violenței față de copii și nici responsabilitățile fiecărui sector care are un rol în prevenirea sau combaterea problemei. În plus, există lacune semnificative în procedura și în modalitatea de raportare practic în toate sectoarele, astfel încât înregistrarea și referirea cazurilor nu sunt consecvente nici ca structură, nici ca frecvență. Lipsa de claritate și de coeziune duce la o confuzie la nivel de sistem și este o sursă a frustrării oamenilor care muncesc pentru a soluționa problema. Lipsa regulilor speciale de identificare a cazurilor și/sau a instruirii cu privire la aceste reguli contribuie la agravarea problemei.

În general, instituțiile și persoanele nu cunosc legile care există și care se referă la problema violenței față de copii în Republica Moldova. Această lipsă de cunoștințe afectează deciziile individuale și la nivel de instituție de a acționa în numele copilului victimă a violenței, nu doar pentru că personalul nu-și cunoaște responsabilitățile în domeniu, dar și pentru că duce la un angajament redus în a soluționa problema. În general, situația pare a fi mai bună în cadrul organelor de drept, deși și în acest sector există în continuare deficiențe. Situația relativ mai bună în acest sector nu este surprinzătoare, de vreme ce poliția și procuratura operează în cadrul unui sistem de legi, reguli și politici pe care le aplică zilnic în activitatea lor.

Instituțiile și persoanele utilizează în identificarea cazurilor de violență diferite definiții. Specialiștii și alte persoane din societate consideră anumite forme de violență drept metode de disciplinare a copilului acceptabile, tradiționale. Mai mult, unii oameni cred că pedepsele fizice, restricțiile, insultele, izolarea de anumite persoane etc. sunt utile și necesare pentru formarea unei personalități pozitive din punct de vedere social. Astfel, unii membri ai personalului nu sunt conștienți de faptul că anumite tipuri de violență ar trebui identificate ca violență. Pentru că există aceste norme sociale, anumite acțiuni care sunt clar definite de către

legea națională și cea internațională drept violență nici nu sunt incluse în ghidurile instituționale și nici nu sunt considerate a fi violență de către prestatorii de servicii. În consecință, multe cazuri de violență față de copii rămân neidentificate și dreptul copiilor victime la protecție și la servicii nu este aplicat corespunzător. Crearea unui cadru unificat cu principii, instruire, monitorizare și supraveghere consecventă a cazurilor de violență față de copii este esențială pentru abordarea acestei probleme. Aproape jumătate din instituțiile analizate funcționează fără anumite reguli sau instrucțiuni cu privire la identificarea cazurilor de violență față de copii. Un număr semnificativ de respondenți, peste 48%, au declarat că instituția în care lucrează ei nu are stabilite reguli speciale și nu oferă instruire specială cu privire la identificarea cazurilor de violență față de copii. Puțin mai mult de o treime din instituții aveau doar reguli cu privire la identificarea cazurilor de violență față de copii, în timp ce doar 15% aveau atât reguli pentru identificarea cazurilor, cât instrucțiuni pentru angajați cu privire la aceste reguli. În plus, printre specialiștii intervievați care pe parcursul a 12 luni precedente au înregistrat cazuri de violență față de copii în documentele interne, 40,9% au declarat că au făcut acest lucru în conformitate cu regulile oficiale, 20,1% și-au bazat acțiunile pe decizii ad-hoc, 16,5% au folosit ambele metode și 22,6% nu au putut răspunde la această întrebare.

Aproape trei pătrimi din toate cazurile de violență față de copii care au fost identificate de către respondenți nu au fost înregistrate oficial. Pe parcursul celor 12 luni analizate, intervievații au identificat 3550 de cazuri de violență față de copii, dintre care au înregistrat doar 989 (27,85%). În cazul organelor de drept care urmează reguli clare scrise de procedură și colectare a probelor, diferența dintre aceste două cifre este mai mică, dar chiar și în acest sector doar puțin peste o treime din cazurile identificate (36,4%) au fost înregistrate. Mai mult, peste șaiszeci la sută din respondenți au declarat că au întâlnit personal cazuri de violență față de copii, dar doar patru din zece au înregistrat astfel de cazuri. Aceste diferențe semnificative arată că un mare număr de cazuri de violență față de copii din Moldova rămân nesoluționate din cauza unor lacune în cadrul sistemului de identificare/înregistrare.

În plus, un număr semnificativ de cazuri înregistrate de violență față de copii nu este referit la instituții din alte sectoare pentru intervenție. Cazurile de violență față de copii sunt complexe și necesită soluții multidisciplinare. Într-adevăr, riscul la care este supus copilul asigurarea siguranței copilului inclusiv plasarea temporară a copilului în afara familiei, și necesitățile psihologice, educaționale, de comportament, economice și de sănătate, atât ale copilului, cât și ale părinților,

trebuie analizate pentru a determina cum trebuie abordată în mod corect cauza principală a violenței. Se atestă deficiența mecanismului de înregistrare-referire a cazurilor de violență față de copii. Referirea insuficientă are drept rezultat eșecul sistemului de protecție a copilului în a-l ajuta pe copilul victimă a violenței și a acționa pentru a reduce incidența violenței în societatea moldovenească.

Coordonarea intersectorială cu privire la cazurile de violență față de copii este redusă. Coordonarea intersectorială oferă copilului și familiei acestuia susținere din partea mai multor sectoare și permite prestatorilor de servicii să lucreze împreună având același scop: a ataca cauzele de bază și consecințele violenței în mod comprehensiv și eficient. Implicarea unui șir de prestatori de servicii diferiți în lucrul cu o familie sau un copil asigură continuitatea serviciilor și eficiența în acordarea serviciilor și în împărtășirea informației. Totuși, mai puțin de un sfert (22%) din respondenți au menționat că știu de existența documentelor oficiale cu privire la coordonarea intersectorială și le utilizează și doar puțin mai mulți (22,76%) au menționat că utilizează referirea ca pe o strategie oficială în abordarea cazurilor de violență față de copii.

Există un nivel scăzut de supraveghere și responsabilitate în sistemul de protecție a copilului din Republica Moldova. Puțin mai mult de jumătate

din intervievați (54,25%) utilizează mecanismele de supraveghere și monitorizare pentru a verifica acțiunile angajaților cu privire la violența față de copii. Însă, doar puțin peste o treime (35,75%) din intervievați au menționat că utilizează documente oficiale sau legislative pentru a monitoriza activitatea. În consecință, nici guvernul și nici

societatea civilă nu pot verifica eficient activitatea persoanelor sau a instituțiilor din domeniul protecției copilului. În plus, responsabilitatea pentru colectarea datelor statistice și a altor date despre problemă și despre activitățile în domeniu este fragmentată și datele colectate nu sunt nici comprehensive și nici nu sunt publicate în mod constant.

I. 4. RECOMANDĂRI

Recomandările din acest raport se axează pe perfecționarea cadrului normativ, stabilirea mecanismelor instituționale și a principiilor referitoare la reacția în cazuri de violență față de copii, dezvoltarea capacității tuturor sectoarelor de a identifica și a reacționa la astfel de cazuri și stabilirea mecanismelor de monitorizare și supraveghere pentru sistemul de protecție a copilului.

În special, legislația națională ar trebui dezvoltată și implementată pentru a include prevederi care stabilesc clar atribuțiile, procedurile și standardele de identificare, înregistrare, raportare și monitorizare a cazurilor de violență în familie, precum și de coordonare în cadrul sectoarelor și între sectoare. Conceptul de „interesul major al copilului” trebuie extins și inclus în toate normele și principiile cu privire la protecția copilului, iar legea trebuie să ceară participarea copilului la orice decizie care îi afectează viața. Asistență juridică pentru copii în cazurile de protecție a copilului ar trebui acordată în mod obligatoriu și fără plată și rolul societății civile în acest caz trebuie definit și încurajat.

Ar trebui create și implementate în cadrul instituțiilor proceduri și standarde uniforme de identificare, referire, acordare a asistenței, coordonare și reintegrare a copiilor victime ale abuzului, precum și a persoanelor și familiilor în cazul cărora este necesară înlăturarea cauzei violenței. Astfel de proceduri ar trebui să fie separate de și suplimentare la procedurile poliției și a organelor de drept și trebuie să se bazeze pe interesul major al copilului. Ar trebui create servicii de asistență multidisciplinară pentru copiii victime ale violenței și familiile acestora, precum și stabilite standardele minime de calitate pentru aceste servicii.

Ar trebui creat și implementat un sistem național de referire a cazurilor de violență față de copii, precum și ghiduri practice pentru specialiști cu privire la prevenirea, identificarea și intervenția în

cazuri de violență față de copii. Ar trebui elaborat un curriculum pentru specialiști și implementate programe de instruire inițială obligatorie, precum și de instruire continuă pentru tot personalul implicat în abordarea cazurilor de violență față de copii. Ar trebui stabilite mecanisme de supraveghere obligatorie și uniformă pentru angajații de la toate nivelurile sistemului de protecție a copilului.

Colectarea datelor cu privire la toate aspectele problemei violenței față de copii și măsurile care se întreprind în Republica Moldova pentru a soluționa această problemă ar trebui extinse, centralizate și publicate la intervale stabilite. Ar trebui stabilit un sistem național unic de monitorizare și evaluare a activităților statului în vederea prevenirii și combaterii violenței față de copii și asigurat rolul societății civile în monitorizarea independentă a sistemului de protecție a copilului.

II. IMPLEMENTAREA STUDIULUI

II. 1. INFORMAȚIE GENERALĂ

Nici un fel de violență față de copii nu este justificabilă; orice violență față de copii poate fi prevenită. Și totuși... astfel de violență există în orice țară a lumii, indiferent de cultură, clasă, nivel de studii, venit sau origine etnică. În fiecare regiune, în contradicție cu obligațiile ce țin de drepturile omului și necesitățile de dezvoltare ale copilului, violența față de copii este aprobată social și este frecvent legală și autorizată de către Stat.

Fiecare societate, indiferent de cadrul cultural, economic sau social, poate și trebuie să oprească violența față de copii. Aceasta nu înseamnă doar sancționarea agresorilor, dar necesită și transformarea mentalității societăților și a condițiilor economice și sociale asociate cu violența.

Violența față de copii este multidimensională și necesită o reacție multidisciplinară.

Protecția copiilor împotriva violenței este o problemă urgentă. Copiii au suferit din cauza violenței din partea adulților, nevăzuți și neauziți, timp de secole. Acum că magnitudinea și impactul tuturor formelor de violență față de copii devine mai bine cunoscut, copiilor trebuie să li se ofere prevenirea și protecția eficientă la care au dreptul¹.

Aceste constatări din Studiului Națiunilor Unite cu privire la violența față de copii subliniază obligația morală urgentă a Republicii Moldova de a întreprinde acțiuni imediate și active pentru a opri violența față de copii înainte ca aceasta să se întâmple și de a acorda asistență și tratament atunci când recunoaște că astfel de violență a avut loc deja. Acestea subliniază și necesitatea unei transformări fundamentale a atitudinilor societății față de violență și a condițiilor sociale care duc la aceasta.

Prin ratificarea Convenției Națiunilor Unite cu privire la drepturile copilului, Moldova a acceptat deja faptul că copiii au dreptul de a trăi fără a fi supuși violenței și că, fiind o națiune care caută să promoveze și să protejeze drepturile omului pentru toți locuitorii, are o obligație specială față de copiii victime ale violenței. Îmbunătățirea sistemului de protecție a copilului din țară este o parte importantă a acestei obligații.

Pentru a evalua corect magnitudinea problemei, este foarte important să fie disponibile date credibile despre gradul violenței față de copii în familii, în școli și în alte instituții de stat și în comunitate. Din păcate, Republica Moldova nu colectează date statistice complete despre violența față de copii. Însă în 2005 s-a făcut un pas important în colectarea informației cu privire la fenomenul violenței față de copii în Republica Moldova când UNICEF a susținut eforturile Guvernului Republicii Moldova de a colecta date despre violență, abuz și exploatarea copiilor pentru Studiul Națiunilor Unite cu privire la violența față de copii². În plus, pe parcursul ultimilor câțiva ani, UNICEF Moldova fie a efectuat, fie a susținut un șir de studii cu privire la situația copiilor în Moldova, care au inclus anumite aspecte legate de violența față de copii.

De exemplu, un studiu național cu privire la „Sănătatea și dezvoltarea tinerilor” efectuat de către UNICEF în 2003 a arătat că aproape patru

din zece (38,3%) tineri cunosc pe cineva care a fost victimă a violenței sexuale și aproape opt din zece (78,3%) cunosc pe cineva care a fost supus violenței fizice³. Studiul Demografic și de Sănătate din 2005 a arătat că mai mult de o pătrime din femeile chestionate (27%) au fost supuse violenței pe parcursul a 12 luni precedente. În plus, în majoritatea cazurilor, violența față de femei a avut loc în căsătorie sau în altă relație de rudenie, majoritatea agresorilor femeilor erau soții sau foștii soți (73,4%), în mai mică măsură partenerii sau foștii parteneri (5,1%), tații sau tații vitregi (13,7%), mamele sau mamele vitrege (7,3%) și alți membri ai familiei⁴. Studiul a arătat că femeile cu copii sunt supuse mult mai frecvent violenței⁵.

Aceste studii și sondaje sunt importante pentru că colectează date despre magnitudinea violenței față de copii și a violenței în familie și astfel începe să fie descrisă situația în această privință în țară. Din păcate însă datele nu sunt complete și Republica Moldova nici nu colectează și nici nu publică această informație în mod constant. În plus, aceste studii nu colectează informații, nici nu analizează activitatea prestatorilor de servicii din Moldova despre mecanismele instituționale, cadrul legislativ sau procesul de referire. Studiarea acestor aspecte este importantă, pentru că, după cum a arătat un studiu regional al atitudinilor profesioniștilor față de abuzul copiilor, există un nivel înalt de scepticism cu privire la eficiența eforturilor de a reduce abuzul față de copii în Republica Moldova⁶.

II. 2. INTRODUCERE

Acest studiu a fost realizat ținându-se cont de realitatea sistemului de protecție a copilului din Moldova, așa cum funcționa acesta în perioada analizată. Cadrul instituțional implicat în activitatea de protecție a drepturilor copiilor în Republica Moldova prezenta la moment o structură complexă,

dirijată la nivel guvernamental de câteva ministere, departamente și consilii. Diviziunea atribuțiilor de conducere și a autorității are drept rezultat un cadru fragmentat în care lipsește flexibilitatea și coordonarea activităților. Aceeași lipsă de coeziune există și la nivel local.

Descrierea cadrului legislativ și instituțional

La momentul efectuării studiului, un șir de ministere erau implicate în activități legate de protecția copilului, inclusiv Ministerul Educației și Tineretului, Ministerul de Interne, Ministerul Sănătății și Protecției Sociale. Ministerul Justiției este implicat datorită rolului de administrare a sistemului de justiție juvenilă. Este implicat și Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului, creat în 1998 prin Hotărârea Guvernului, precum și procuratura generală și Comitetul Național pentru Eliminarea Muncii Copilului. În pofida implicării lor, aceste ministere nu acoperă întreaga problemă. Responsabilitățile acestor structuri guvernamentale sunt următoarele:

Departamentul Tineret și Sport din cadrul Ministerului Educației și Tineretului, se concentrează asupra promovării dezvoltării sociale și profesionale a tineretului, asupra luptei cu delincvența juvenilă și asupra sporirii angajamentului civil al tinerilor. În cadrul Ministerului Educației și Tineretului există și Departamentul Instituții rezidențiale, care este responsabil pentru îngrijirea și educația copiilor cu necesități speciale (inclusiv a celor cu dizabilități), a copiilor fără îngrijire părintească și a copiilor din familii social vulnerabile. Ministerul Educației și Tineretului dirijează activitatea școlilor și instituțiilor de stat prin regulamente aprobate⁷.

Autoritatea de tutelă și curatelă este responsabilă, în baza Articolului 11 a Codului Familiei, pentru bunăstarea și protecția copiilor în dificultate. Autoritatea de tutelă activează la toate nivelele de conducere și, la momentul acestui studiu, era subordonată la nivel central Ministerului Educației și Tineretului. Comitetele executive raionale (structurile executive ale administrației publice locale) și Consiliile Raionale pentru protecția drepturilor copiilor (create în 1999 de către

Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copiilor) sunt responsabile pentru supravegherea protecției copiilor la nivel regional și plasează cea mai mare responsabilitate directă pe Direcțiile raionale de învățământ. Activitățile de protecție a copilului sunt în general supravegheate de un singur specialist din cadrul fiecărei Direcții raionale de învățământ, care coordonează activitățile de protecție a copilului în întregul raion. La nivel local, primăriile din sate și orașe sunt, de asemenea, responsabile pentru coordonarea problemelor de protecție a copilului. În municipiul Chișinău, începând cu 1999, a fost creată de către primăria Chișinău o Direcție specială pentru protecția Drepturilor Copilului ca structură executivă a autorității municipale de tutelă.

Ministerul Afacerilor Interne identifică agresorii și familiile în situație de risc și monitorizează copiii cu comportament care este o consecință a violenței, cum ar fi delincvența, abandonarea școlii, vagabondajul, cerșitul și consumul de alcool și droguri. MAI cooperează strâns cu Procuratura generală și Procuraturile raionale pentru a pedepsi și monitoriza atât adulții agresori, cât și copiii care demonstrează asemenea comportamente. MAI se concentrează foarte puțin sau chiar deloc asupra reabilitării copiilor victime. Codul Penal și cel de Procedură Penală descriu detaliat procedurile pe care poliția și procuratura trebuie să le urmeze pentru a identifica și înregistra cazurile de violență față de copii.

Ministerul Sănătății și Protecției Sociale este implicat în problema violenței față de copii prin activitățile de pregătire pe care le întreprinde și prin serviciile de asistență socială, protecție socială, îndrumare profesională și altele. Majoritatea serviciilor acordate de către MSPS nu se concentrează asupra copiilor victime ale

violenței, dar au mai degrabă un caracter general. Principalele structuri implicate ale Ministerului sunt Departamentul pentru utilizarea forței de muncă împreună cu Oficiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă, Direcția Asistență Socială și Protecția Familiei și Direcția Oportunități Egale și Politici Familiale. În octombrie 2006, Ministerul Sănătății și Protecției Sociale a fost divizat în două ministere, Ministerul Sănătății și Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului. Începând cu martie 2007, responsabilitățile primare pentru activitățile de protecție a copilului au fost delegate Ministerului Protecției Sociale, Familiei și Copilului. În consecință, aceste structuri se modifică.

Comitetul național pentru eliminarea muncii copilului, creat în colaborare cu Organizația Internațională a Muncii, este responsabil pentru elaborarea politicilor și activităților cu scopul eliminării muncii copilului, o formă de violență economică față de copii.

Organizațiile neguvernamentale (ONG) și cele internaționale finanțează și conduc organizarea serviciilor suplimentare de protecție a copiilor. Aceste servicii includ diferite centre pentru copiii străzii, pentru copiii din grupurile minoritare, copiii cu dizabilități și copiii lipsiți de îngrijirea părintească. Serviciile anumitor ONG-uri se concentrează în mod special asupra problemei violenței față de copii sau oferă servicii directe copiilor victime. Nici Codul familiei, nici Legea învățământului nu conțin prevederi exprese cu privire la centrele de plasament pentru copii care sunt organizate și conduse de ONG-uri. O Hotărâre a guvernului cu privire la Regulamentul centrelor de plasament temporar reglementează crearea, administrarea și activitatea unor asemenea centre, dar se referă anume la centrele de stat. Normele acestuia nu se referă și la centrele private⁸. Fără reglementări legislative, procedurile de plasament al copiilor în astfel de centre și supravegherea acestor centre de către autorități nu sunt dezvoltate.

Actele normative cu privire la copii care există nu conțin reglementări speciale sau specifice nici cu privire la prevenirea, nici cu privire la abordarea cazurilor de violență față de copii. Orice reguli utilizate sunt deduse din alte acte legislative, cum ar fi Codul Familiei, Codul de Procedură Penală etc. Prevederile acestor coduri includ cerințe generale, de exemplu, că "persoanele responsabile din instituțiile de învățământ, de tratament și asistență socială, precum și orice persoană care deține

informații despre un copil în dificultate, trebuie să anunțe autoritatea de tutelă" (Art.114, par.1, Codul Familiei) și că "persoanele responsabile și alți cetățeni care cunosc un copil a cărui viață și sănătate este în pericol, ale cărui drepturi sunt încălcate, sunt obligați să anunțe autoritatea de tutelă despre acest lucru, să ia toate măsurile necesare pentru a proteja drepturile legitime și interesele copilului" (Art. 53, par. 6, Codul Familiei). Regulamentele autorităților de tutelă și curatelă cere acestor autorități să "identifice copiii minori rămași fără îngrijirea părinților, precum și copiii ai căror părinți nu asigură educația și întreținerea acestora". Există prevederi și în Codul de Procedură Administrativă (Art. 170 și 171) care impun mici amenzi pentru neraportarea anumitor cazuri de violență față de copii la autoritatea de tutelă. În scopurile acestui studiu nu intră determinarea măsurii în care sunt respectate și implementate aceste prevederi.

În februarie 2007 a fost aprobat de către parlament un Proiect de Lege privind prevenirea și combaterea violenței în familie care impunea obligații suplimentare legate de violența față de copii diferitor ministere și structuri guvernamentale. Acesta includea prevederi semnificative care defineau fenomenul și ofereau un cadru pentru reacția la aceste cazuri și protejarea victimelor. Însă Președintele Republicii Moldova nu a semnat această lege și aceasta nu a intrat în vigoare.

Fragmentarea activităților acestor ministere și structuri executive a dus la aprobarea unui șir de Strategii Naționale și Planuri de acțiuni fără nici o legătură între ele, fiecare inițiată de către diferite autorități. Aceste documente conțin un număr mare de indicatori și recomandări cu privire la acțiunile care se concentrează pe anumite segmente ale activității de protecție a drepturilor copiilor, pe când alte domenii importante rămân neacoperite. În plus, deși crearea Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului a contribuit la o oarecare ameliorare a situației, cum ar fi coordonarea activităților la nivel național, totuși nu a dus până în prezent la consolidarea eforturilor diferitor structuri menite să promoveze și să apere drepturile copilului, inclusiv să-l protejeze de violență.

Într-o situație defavorabilă se află și specialiștii din cadrul acestui sector care protejează drepturile copiilor. Modul de subordonare anumitor instituții sau regulamente îi orientează spre activități unilaterale și nu coordonate, determinate de

specificul domeniului, și aceasta în condițiile când protecția drepturilor copilului, inclusiv prin prevenirea și combaterea violenței față de copii, este multilaterală, multidisciplinară, dificilă, implicând un șir de activități complicate, care necesită instruire specială, abilități și modalități de colaborare inter-instituțională.

Atitudinile față de violență, în general, și violența față de copii, în particular, care există în întreaga societate a Republicii Moldova creează obstacole suplimentare în calea elaborării intervențiilor eficiente care să protejeze copiii de violență. De exemplu, un studiu cu privire la atitudinile față de abuzul copiilor în Moldova a dezvăluit că pedagogii din Moldova nu sunt consecvenți în a se opune pedepselor fizice. Deși mulți pedagogi consideră pedeapsa corporală drept o metodă de educație necorespunzătoare, ei cred că, în anumite situații bătaia copilului este justificată (de ex., atunci când un copil comite un furt mărunț sau începe să consume substanțe interzise) și ei nu sunt de părerea că trebuie de intervenit atunci când părinții își lovesc copilul.⁹ Într-adevăr, în unul din studii, o treime din tinerii intervievați au declarat că ei cunosc pe cineva care a fost abuzat fizic într-o instituție de învățământ.¹⁰

Spre deosebire de aceste atitudini predominante, societatea civilă a început să conștientizeze cât de grave și de complexe sunt problemele cu care se confruntă sistemul de protecție a copilului din Republica Moldova, precum și necesitatea unor eforturi speciale pentru combaterea oricăror forme de violență față de copii. Astfel, mai multe ONG-uri și-au pus drept scop apărarea drepturilor copiilor. Unul dintre aceste ONG-uri este centrul „Amicul”, o organizație care a acumulat o experiență considerabilă ca prestator de servicii în domeniul protecției și reabilitării copiilor victime ale violenței. (Vezi Anexa 2 pentru descrierea activităților centrului „Amicul”). Însă eforturile sectorului neguvernamental în domeniul protecției copiilor sunt la fel de necoordonate și nu sunt direcționate printr-o strategie unificată în vederea asigurării faptului că activitățile acestora le completează pe cele ale guvernului și oferă o supraveghere independentă a sistemului. Delimitarea responsabilităților sectorului guvernamental și ale celui neguvernamental este foarte importantă, astfel încât societatea civilă să nu devină responsabilă pentru acordarea serviciilor care sunt obligațiile statului în baza legilor naționale și internaționale.

II. 3. METODOLOGIE

Obiectivele studiului

Scopul acestui studiu constă în evaluarea performanței /sensibilității prestatorilor de servicii la identificarea, înregistrarea și raportarea cazurilor de violență față de copii, precum și în aprecierea măsurii în care prestatorii de servicii monitorizează, supraveghează și coordonează activitățile lor de protecție a copiilor victime ale violenței.

Concluziile acestui studiu descriu unele dintre lacunele sistemului de raportare a abuzului față de copii și de coordonare a serviciilor în Republica Moldova. Recomandările formulate au drept scop perfecționarea sistemului:

1. Colectarea datelor de la prestatorii de servicii generale și a serviciilor de protecție a copilului referitor la identificarea, înregistrarea și referirea cazurilor de violență față de copii.
2. Analiza modului de organizare a serviciilor centrate pe copil la momentul studiului, inclusiv a reglementărilor existente de care se conduc diferite organizații din domeniul protecției copilului, a existenței cerințelor cu privire la documentarea cazurilor de violență față de copii și a cerințelor speciale cu privire la instruirea și studiile angajaților.
3. Evaluarea competențelor profesionale ale prestatorilor de servicii în activitatea de identificare și înregistrare a cazurilor de violență față de copii, precum și a competenței lor în referirea copilului la serviciile de protecție. Aceasta include o analiză a cunoștințelor lor și a utilizării regulilor speciale în activitatea lor și accesul acestora la instruire cu privire la regulile existente.

4. Stabilirea nivelului de existență și eficiență a mecanismelor de coordonare interinstituțională.
5. Evaluarea mecanismelor utilizate de monitorizare, supraveghere și evaluare a activității instituțiilor și a specialiștilor care lucrează cu copiii victime ale violenței.
6. Determinarea nivelului de eficiență a legăturilor între identificarea, înregistrarea și coordonarea cazurilor de violență față de copii.
7. Analiza eficienței serviciilor publice și private/ONG-urilor în anumite sectoare și în zonele rurale și urbane.
8. Revizuirea definițiilor referitoare la violența față de copii, care stau la baza identificării și raportării cazurilor respective.

Definiții utilizate în studiu

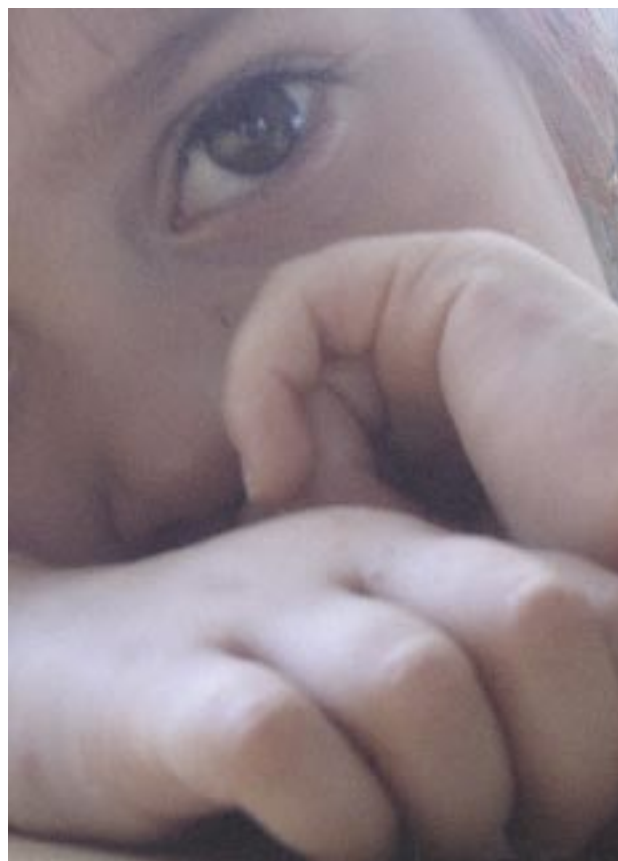
Definiții ale violenței

Documentele internaționale și literatura de specialitate conțin o varietate de definiții ale violenței. În cadrul studiului se propun drept bază conceptuală definițiile din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și cele formulate de către Organizația Mondială a Sănătății (OMS). Sunt utilizate și definiții incluse în texte legislative, coduri și acte naționale.

Astfel, în studiu, abuzul față de copii este, în general, definit ca „orice formă de violență, prejudiciu, abuz fizic sau psihologic, abandon sau neglijare, maltratare sau exploatare, inclusiv violența sexuală, în timpul când copilul se află în îngrijirea părinților sau a unui părinte, a reprezentantului legal sau a oricărei alte persoane căreia i-a fost încredințat copilul” (CDC Articolul 19). Definiția include, de asemenea, conceptul de maltratare a copilului al Organizației Mondiale a Sănătății, care este orice formă de „maltratare fizică sau emoțională, abuz sexual, neglijare sau tratament neglijent, exploatare comercială sau de alt fel de către părinți sau orice persoană în poziție de răspundere, putere sau de încredere, ale căror consecințe produc daune actuale sau potențiale asupra sănătății copilului, supraviețuirii, dezvoltării sau demnității lui în contextul unei relații de răspundere, încredere sau putere”¹¹.

Republica Moldova a semnat Convenția OMS numărul 182¹², care interzice munca și sclavia copilului. Prin urmare, sunt utilizate definițiile conținute în Articolul 3 al acestei convenții. Astfel, definiția violenței include de asemenea: „vânzarea și comerțul cu copii, sclavia și servitutea pentru datorie și munca forțată și silită, inclusiv recrutarea forțată și silită a copiilor pentru folosirea lor în

conflicte armate”, „recrutarea și oferirea copiilor în scopul prostituării, producerii materialelor pornografice sau pentru acte pornografice”, „utilizarea, procurarea și oferirea copiilor pentru activități ilicite, în special pentru producerea și traficul de droguri după cum sunt definite în tratate relevante” și „lucrurile care, prin natura sa sau împrejurările în care este îndeplinit, este probabil să cauzeze daune sănătății, siguranței sau moralității copiilor”.

Se fac referințe și la Constituția Republicii Moldova, care interzice „exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală”¹³ și Legea Republicii Moldova privind drepturile copilului¹⁴, care conține prevederi mai specifice cu privire la protecția copilului de orice formă de abuz, garantând dreptul copilului la viață și la inviolabilitatea fizică. Conform legii, nici un copil nu poate fi supus torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante (Art. 4); exploatării, discriminării, violenței fizice și psihologice, comportamentului crud, grosolan sau disprețuitor, insultelor și maltratării, antrenării în activitate criminală, incitării sau forțării să practice activități sexuale ilegale, exploatării pentru prostituție sau alte practici sexuale ilegale în pornografie sau materiale cu caracter pornografic (Art. 6) și exploatării economice și prin muncă, care pune în pericol sănătatea copilului ori servește drept piedică în procesul de instruire, sau prejudiciază dezvoltarea lui fizică, intelectuală, spirituală și socială (Art. 11).

Vătămarea corporală este definită prin referință la Regulamentul de evaluare medico-legală a

gravității vătămării corporale¹⁵, unicul act care definește „vătămarea corporală”. În baza acestui Regulament, experții medico-legali apreciază gradul de gravitate a leziunilor corporale, în funcție de care organele de drept și de justiție vor califica fapta agresorilor. Vătămarea corporală în acest regulament este definită ca „prejudiciul cauzat sănătății prin dereglarea integrității anatomice a organelor și țesuturilor sau a funcțiilor acestora, provocat de acțiunea diferiților agenți externi: mecanici, fizici, chimici, biologici, psihici”. Codul Penal categorizează vătămarile în vătămări corporale grave, medii, ușoare și leziuni corporale fără cauzarea prejudiciului sănătății.

Noțiunea de neglijare a copilului lipsește din legislația Republicii Moldova. Astfel, studiul folosește ca bază formula: **Neglijarea** este incapacitatea sau refuzul adultului de a comunica adecvat cu copilul, de a-i satisface nevoile biologice, emoționale, de dezvoltare fizică și psihică, precum și limitarea accesului la educație. Neglijarea gravă se întâlnește atunci când viața copilului este pusă în pericol prin ignorarea nevoilor sale vitale.

Alte definiții utilizate

Atunci când analizează activitatea respondenților, studiul pune în discuție un șir de acțiuni. Atunci când în studiu se spune că o persoană a „**întâlnit**” un caz de violență față de un copil, acea persoană a observat personal sau a intrat în contact cu un copil pe care ea sau el l-a considerat a fi victimă a violenței. Ocazional, pentru a determina mai concret atitudinea respondenților față de cazurile de violență, experții au analizat corelația dintre cazurile despre care „**au auzit**” și cazurile pe care le-au „**întâlnit**” respondenții. Studiul utilizează termenul „**identificat**” pentru a indica numărul total al cazurilor care au fost întâlnite, recunoscute, despre care s-a auzit etc. O persoană a „**înregistrat**” un caz de violență față de copii atunci când persoana a notat, în dosarele oficiale, informații despre cazul în care credeau că a avut loc violență față de un copil. Un membru al personalului se consideră că a „**referit**” un caz atunci când acea persoană a căutat asistență sau servicii pentru familie în alt sector instituțional.

Eșantionul

Cadrul de selectare. În etapa de planificare au fost întocmite, în colaborare cu fiecare

minister implicat în protecția copilului, două liste instituționale: una a prestatorilor de servicii generale, numiți unități de tip „A” (cum sunt grădinițele, școlile, spitalele etc.) și alta a prestatorilor de servicii de protecție a copilului, numiți unități de tip „B” (cum ar fi centrele de îngrijire a copilului, centrele materne, instituțiile rezidențiale și inspectorii pentru minori și moravuri). Unitățile de pe aceste liste sau activează sub jurisdicția unui anumit minister, sau sunt entități private similare. Echipa a elaborat un cadru de selectare pentru unitățile care urmau a fi studiate în baza acestor liste. Lista serviciilor era similară cu cea din studiul pilot, dar a fost ajustată la contextul național.

Pentru că fiecare minister deține listele tuturor serviciilor de stat pe care le acordă și doar a unora dintre serviciile care nu sunt de stat și a celor locale, a fost colectată informație și despre ONG-urile care prestează servicii de protecție a copiilor și a serviciilor acordate la nivelul administrației publice locale.

Stratificare: După întocmirea listelor prestatorilor de servicii s-a făcut stratificarea eșantionului.

În selectarea eșantionului au fost utilizați câțiva indicatori de bază:

- Prestatori de servicii generale (Unități de tip „A”) și prestatori de servicii de protecție a copilului (Unități de tip „B”);
- Sectorul public și cel privat;
- Sectorul urban și cel rural;
- Amplasarea geografică (pentru a asigura distribuirea serviciilor pe întreg teritoriu țării).

A fost utilizat principiul selectării sistematice, aleatorii a prestatorilor de servicii. De la început, unitățile au fost sortate în conformitate cu amplasarea geografică, pentru a obține o selectare a unităților care să acopere întregul teritoriu al țării. Pentru că studiul trebuia să includă 400 de instituții, numărul de unități pentru fiecare grup a fost mărit, s-au păstrat aceleași principii de bază. În același timp, pentru a menține raportul și reprezentarea diferitor sectoare ministeriale, au fost aplicate două metode de calculare a rezultatelor: verticală (rezultate generale) și orizontală (rezultate care reflectă eficiența unui anumit sector, luând în considerație raportul dintre numărul de cazuri observate în fiecare sector și numărul de specialiști intervievați pentru fiecare sector).

Caracterul specific al organizării teritorial-administrative a Republicii Moldova, care este formată din 35 de raioane și 2 municipii, a fost luat de asemenea în considerație, de vreme ce majoritatea serviciilor sunt stabilite în baza acestui principiu de organizare.

În același timp, instituțiile de stat responsabile pentru protecția copiilor (educație, sănătate, asistență socială, poliție/procuratură) au o structură teritorială verticală: la nivel central (minister) și la nivel local (raioane). Această structură verticală a fost și ea luată în considerație la selectarea unităților ce urmau a fi incluse în studiu. Astfel au fost selectate pentru a fi incluse în studiu 18 raioane și 2 municipii. Respectiv, în aria studiului au fost incluse 20 de direcții de învățământ, 20 de direcții de asistență socială, 20 de direcții de ocrotire a sănătății, 20 de comisariate de poliție, 20 de procuraturi, 20 de consilii raionale sau administrații publice locale, în cadrul cărora au fost selectate unități concrete. Au fost selectați

și reprezentanți ai autorităților publice de nivel central de la Ministerul Educației și Tineretului (Direcția instituții rezidențiale), Ministerul Sănătății și Protecției Sociale (Direcția asistență medicală a mamei și copilului, Direcția oportunități egale și politici de familie), Ministerul Afacerilor Interne (Direcția Minori și Moravuri).

Școlile și grădinițele au fost selectate aleatoriu, dat fiind numărul mare al acestora; alte instituții, inclusiv cele de tip "B", au fost selectate conform recensământului instituțional.

Ținând cont de obiectivele studiului și aplicând formula de calculare a mărimii eșantionului (eșantionare aleatorie simplă), studiul a acoperit un eșantion de 400 de instituții, care este suficient pentru a obține date cu un interval de credibilitate de 95%. Respondenții au fost selectați pentru faptul că poartă responsabilitate în domeniul prevenirii sau combaterii violenței față de copii. Au fost intervievați 400 de oameni (Vezi Anexa 3).

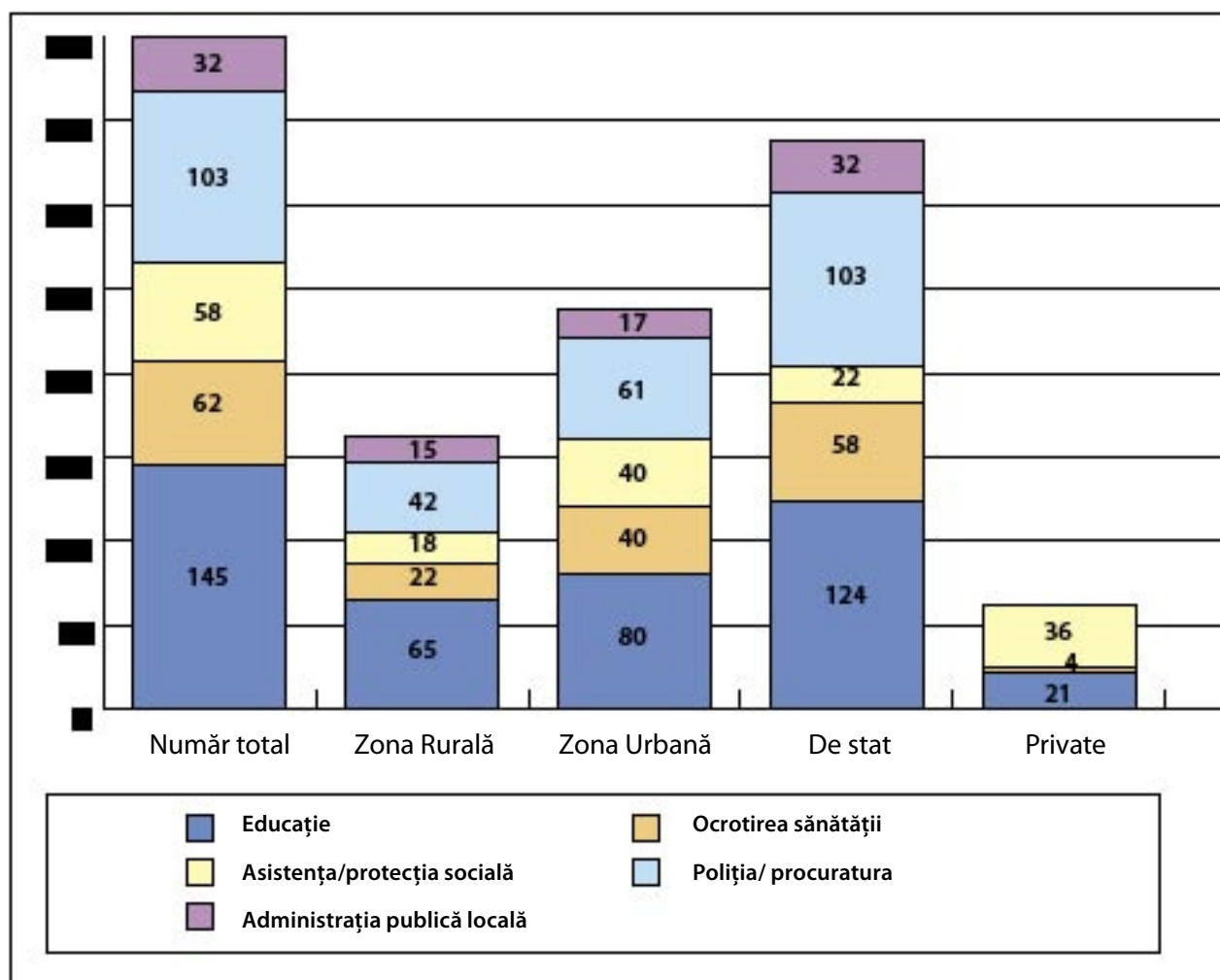

Figura 1. Reprezentativitatea respondenților după apartenență sectorială, mediu geografic, statut al instituției

În baza zonei geografice unde acordă servicii instituția:

- Au fost selectate 162 de persoane (40,5%) din instituții din zona rurală;
- Au fost selectate 238 de persoane (59,5%) din instituții din zonele urbane.

În baza statutului instituției:

- Au fost selectate 339 de persoane (84,7%) din instituțiile de stat;
- Au fost selectate 61 de persoane (15,3%) din instituțiile private/ONG-uri.

Prevalența instituțiilor din zonele urbane rezultă din amplasarea instituțiilor care acordă servicii, care sunt mai des amplasate în centrele raionale și oferă servicii populației atât din zona rurală, cât

și din zona urbană. Sectorul privat este mai puțin reprezentat, din motivul că există puține ONG-uri care activează în sfera serviciilor pentru copii în Republica Moldova și pentru că anumite servicii și instituții, cum sunt cele de învățământ, de ordine publică și administrația publică locală, sunt în mod tradițional finanțate și conduse de autoritățile de stat. Serviciile de tip „A” (servicii generale) sunt aproape în totalitate de stat, pe când cele de tip „B” (axate pe protecția copilului) sunt în majoritatea lor private, fiind oferite de ONG-uri.

Figura 1, arată componența eșantionului după afilierea sectorială, distribuția geografică și statutul public/privat. Cel mai mare număr de respondenți din ONG-uri sunt din sectorul de asistență socială (59,1%), alcătuind aproape două treimi din toate instituțiile de asistență socială. 21 sunt din sectorul educației (34,4%), în timp ce 4 lucrează în servicii de sănătate (6,5%).

Instrumente de colectare a datelor

Echipa care a realizat studiul a utilizat instrumente de cercetare atât calitative, cât și cantitative:

1. Aplicarea unui chestionar oral în timpul interviurilor. A fost aplicat un chestionar pentru a colecta informația la nivel central și local. Echipa studiului a solicitat interviuri cu specialiștii care aveau cea mai mare responsabilitate pentru protecția copiilor. Chestionarul a constituit un instrument de cercetare atât calitativ, cât și cantitativ și a fost utilizat în interviurile individuale. Chestionarul a fost tradus din engleză în română și în rusă, adaptat la contextul local și testat înainte de aplicare.

Definițiile tipurilor de violență față de copii care au fost incluse în chestionar au fost revizuite și adaptate la contextul național. Astfel, au fost stabilite noțiunile de neglijare și exploatare a copilului prin muncă (pentru a evita discuțiile și confuziile cu privire la termeni, a fost folosit termenul „abuz economic”), iar abuzul sexual a fost clasificat într-o categorie diferită.

Toate formele de violență au fost discutate în prealabil în detaliu cu membrii echipei, precum și în timpul interviurilor cu respondenții, pentru a evita neînțelegerile cu privire la diferitele tipuri de violență. Aceste discuții au scos la iveală neînțelegeri cu privire la acțiunile ce constituie abuz economic al copiilor. O parte din respondenți nu au fost de acord că acțiunile sugerate constituie comportament abuziv. În mod similar, au fost organizate discuții detaliate cu respondenții despre definițiile diferitor forme de violență fizică moderată, de vreme ce pedeapsa corporală este deseori acceptată ca o metodă corespunzătoare de disciplinare a copiilor.

Aceste discuții au fost organizate pentru a minimiza diferențele, înțelegerile limitate și distorsionate a noțiunilor de bază ale violenței față de copii pe care le-ar putea avea prestatorii de servicii și autoritățile de stat și pentru a minimiza neînțelegerile cu privire la terminologie. Însă discuțiile au dezvăluit un nivel scăzut de conștientizare printre respondenți cu privire la problemele de violență față de copii și definițiile de bază ale acesteia. Lipsa conștientizării poate contribui la diferența în modul de reacție a specialiștilor la cazurile de violență față de copii pe care le întâlnesc și poate constitui un obstacol în calea creării unor servicii adecvate de protecție a copilului. Interviul a fost realizat în limba locală (română ori rusă), prin comunicare directă între interviuatori și respondenți. La sfârșitul interviurilor respondenții au fost rugați să ofere recomandări cu privire la schimbările care, după părerea lor, ar putea îmbunătăți situația, acesta fiind un element pozitiv al procesului.

Interviurile au fost realizate de către o echipă de asistenți sociali profesioniști și de psihologi, care cunosc contextul instituțional în care activează intervievații. Membrii echipei au participat la un seminar special, pe parcursul căruia au fost discutate conceptele metodologice ale studiului, precum și legislația națională și internațională cu privire la problema abuzului față de copii, analiza și adaptarea definițiilor și la specificul interievării persoanelor-cheie din domeniu.

2. Analiza registrelor ținute la nivel de unitate sau la nivel național. A fost efectuată analiza documentelor pentru perioada selectată ținute

la nivel de unitate. La nivel de unitate, în măsura posibilităților, au fost solicitate și analizate documentele privind cazurile înregistrate de violență. La nivel de ministere au fost analizate rapoartele de activitate pentru perioada stabilită în vederea selectării datelor statistice și a determinării modului de lucru al sistemului în cazurile de violență față de copii.

3. Analiza datelor a fost finalizată cu utilizarea programului computerizat de procesare a datelor SPSS. Pentru a calcula eficiența sectorului, a fost calculat raportul dintre numărul de cazuri de violență față de copii identificate, întâlnite, înregistrate și raportate și numărul de respondenți pe sector.

II. 4. ORGANIZAREA STUDIULUI

Pentru realizarea studiului, la nivel înalt a fost creat un grup de lucru în componența căruia au intrat reprezentanți ai Ministerului Educației și Tineretului (MET), Ministerului Afacerilor Interne (MAI), Ministerului Sănătății și Protecției Sociale (MSPS), Ministerului Justiției (MJ), ai Procuraturii Generale, ai Biroului Național de Statistică, ai Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor

Copilului, ai Direcției pentru Protecția Drepturilor Copilului (Chișinău) și ai societății civile. La ședințele grupului au fost discutate metodologia studiului, aspectele de organizare și raportare. Cu susținerea MET, MAI, MSPS și a Procuraturii Generale au fost stabilite unele aranjamente preliminare, care au facilitat realizarea interviurilor.

II. 5. OBSTACOLE ÎN REALIZAREA STUDIULUI

De ordin obiectiv:

- lipsa unei baze complete de date pe țară referitoare la serviciile destinate copiilor (există unele fragmente în cadrul ministerelor, ONG-urilor);
- lipsa datelor statistice complete cu privire la incidența violenței în țară;
- lipsa de transparență în activitatea unor ONG-uri și structuri de stat în domeniu.

De ordin subiectiv:

- frica respondenților de a nu fi pedepsiți pentru raportarea cazurilor de violență față de copii;
- rezervele unor persoane de a se implica în problema violenței față de copii (pentru a nu-și asuma sarcini suplimentare);
- identificarea, înregistrarea și raportarea insuficientă intenționată a cazurilor de violență față de copii pentru a menține o imagine pozitivă a instituției / localității;
- nivelul slab de pregătire al respondenților (interpretarea neadecvată a termenilor/ formelor etc.).

II. 6. ECHIPA DE IMPLEMENTARE A STUDIULUI

<i>Valentina Bodrug-Lungu</i>	- Coordonatoarea studiului, doctor în științe, conferențiar universitar în Psihologie și Pedagogie, Universitatea de Stat din Moldova; Președinta Gender Centru, Expert național în probleme gender.
<i>Ludmila Zmuncila</i>	- Asistent al studiului, Magistru în psihologie, expert în violența în familie.
<i>Vladimir Guțu</i>	- Expert, Doctor habilitat în pedagogie, Profesor, Șeful Departamentului de Educație, Universitatea de Stat din Moldova.
<i>Svetlana Rusnac</i>	- Expert, doctor în științe, conferențiar universitar în psihologie, Șef al Catedrei de Psihologie, ULIM.
<i>Ina Triboi</i>	- Expert, Psiholog și Sociolog, Universitatea de Stat din Moldova.
<i>Valentina Cojocaru</i>	- Consultant, Ministerul Educației și Tineretului.
<i>Lilia Pascal</i>	- Consultant, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului.
<i>Maria Tarus</i>	- Consultant, Ministerul Sănătății.
<i>Vladimir Danila</i>	- Consultant, Ministerul Afacerilor Interne.
<i>Ecaterina Ivanov</i>	- Membru al echipei, Asistență socială.
<i>Elena Babina</i>	- Membru al echipei, Psihologie și pedagogie.
<i>Irina Gorea</i>	- Membru al echipei, Master, Asistență socială.
<i>Mariana Botezatu</i>	- Membru al echipei, Magistru în psihologie și pedagogie.
<i>Tamara Ciocoi</i>	- Membru al echipei, Magistru în psihologie.
<i>Tania Postovanu</i>	- Membru al echipei, Magistru în psihologie.
<i>Vasile Jardan</i>	- Membru al echipei, Magistru în psihologie.
<i>Corneliu Țăruș</i>	- Membru al echipei, Asistență socială.

Notă finală

1. Versiunea în lucru a raportului a fost discutată cu membrii grupului de implementare a studiului în cadrul unei mese rotunde, după care au fost făcute propuneri care au fost incluse în raport sub formă de recomandări.
2. Raportul a fost trimis prin e-mail partenerilor studiului și comentariile acestora au fost colectate și incorporate.
3. Anumite recomandări propuse de către grupul de lucru au fost introduse în Proiectul de lege cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie. Deși proiectul a fost aprobat de către Parlament în februarie 2007, Președintele Republicii Moldova nu l-a semnat. Legea nu este în vigoare.

III. ANALIZA CAPACITĂȚILOR INSTITUȚIONALE DE IDENTIFICARE ȘI ÎNREGISTRARE A CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII

Această secțiune analizează și descrie modul în care specialiștii în domeniu au identificat și înregistrat cazurile de violență față de copii pe parcursul perioadei analizate. Studiul a analizat dacă instituțiile implicate au stabilit reguli de identificare a cazurilor de violență față de copii și în ce constau acestea, dacă angajații au primit instruire specială cu privire la aplicarea acestor reguli. Studiul a revizuit și orice reguli sau tipuri de instruire specială care au fost implementate și procesul utilizat pentru identificarea și înregistrarea cazurilor de violență față de copii.

III. 1. ÎNDRUMARE ȘI INSTRUIRE SPECIFICĂ

Puțin mai mult de jumătate din respondenți (51,75%) spun că în instituțiile unde lucrează ei există legi specifice de identificare a cazurilor de violență față de copii (inclusiv 36,5% au doar reguli speciale și 15,25% au și reguli, și instruire), în timp ce 48,25% din instituții nu au reguli speciale și nici un fel de instruire.

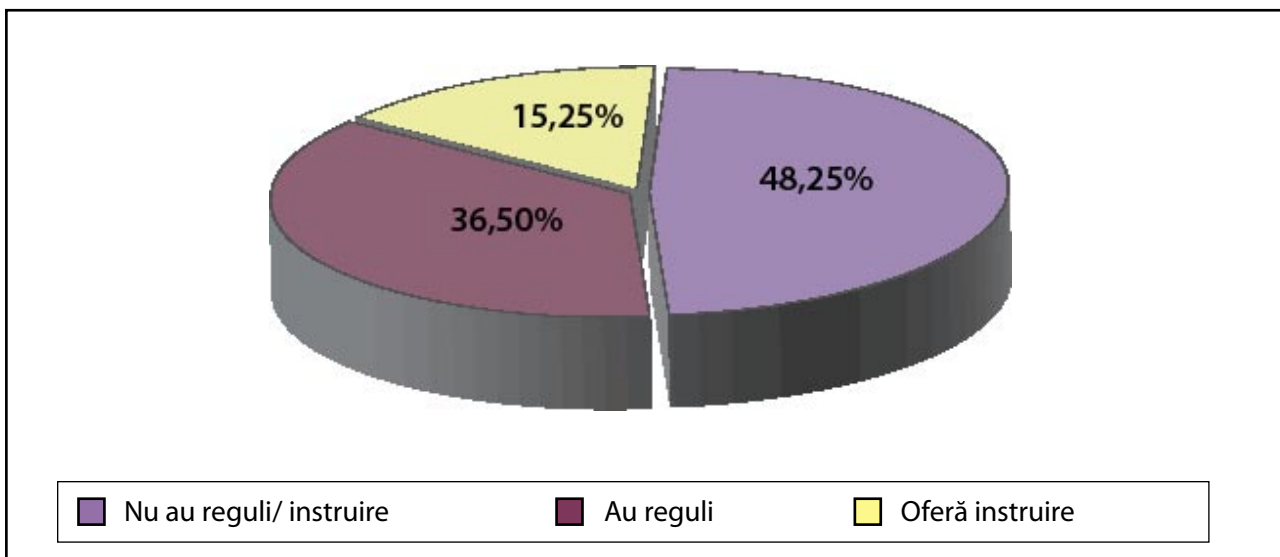

Figura 2. Cunoștințele cu privire la modurile de identificare a cazurilor de violență față de copii (%)

Aceste rezultate sugerează că nu există suficiente reglementări și principii de identificare a cazurilor de violență față de copii. Acestea mai arată că, în cazul instituțiilor care au reguli specifice referitoare

la identificarea cazurilor de abuz și neglijare a copiilor, instruirea cu privire la aplicarea acestor reguli este insuficientă.

Tabel 1.

Prestatorii de servicii care au principii specifice sau instruire cu privire la modul de identificare a semnelor de violență față de copii

Distribuirea serviciilor pe sectoare	Nu au reguli / instruire (%)	Au reguli (%)	Au reguli /instruire (%)
Educație	59.3	29	11.7
Ocrotirea sănătății	51.6	22.6	25.8
Asistență/protecție socială	43.1	46.6	10.3
Poliție/ Procuratură	29.1	55.4	15.5
Administrația publică locală	62.5	18.75	18.75
Total	48.25	35.5	15.25

În conformitate cu aceste date, organele de drept aplică cel mai frecvent reguli specifice de identificare a cazurilor de violență față de copii. Șapte din zece comisariate de poliție sau procuraturi aveau stabilite reguli speciale pentru această activitate. Sectorul de ordine publică, ca și alte sectoare, însă oferă rar instruire angajaților cu privire la acest subiect. Prestatorii de servicii de asistență și protecție socială au fost următoarele instituții care aveau stabilite astfel de reguli. Trebuie de menționat faptul că serviciile de asistență socială sunt prestate în principal de sectorul neguvernamental.

În alte sectoare, în care predomină instituțiile de stat, situația nu este satisfăcătoare. În sectorul educației, de exemplu, doar patru din zece instituții au reguli referitoare la identificarea copiilor victime ale violenței în familie și în puțin peste una din zece instituții se oferă instruire specială. Este îngrijorător faptul că regulile speciale sunt rar întâlnite în acest domeniu, mai ales dat fiind contactul și relațiile pe care le au cadrele didactice cu copiii.

Angajații din sectorul ocrotirii sănătății sunt mai frecvent instruiți decât prestatorii de servicii din alte sectoare; aproximativ una din patru instituții de ocrotire a sănătății oferă instruire specială. Totuși, în acest sector mai puțin de jumătate din instituții au reguli cu privire la identificarea cazurilor de violență față de copii, o situație care ar trebui să fie în atenția conducătorilor din acest sector. Reprezentanții structurilor de administrație publică locală (aproape șase din zece) au menționat lipsa regulilor de identificare a violenței față de copii, dar, în același timp, este mai mare probabilitatea ca angajații administrației publice

locale să primească instruire specială cu privire la fenomen, dacă astfel de reguli ar exista.

Situația este mai puțin favorabilă în sectorul public în ceea ce privește regulile și instruirea cu privire la violența față de copii în comparație cu sectorul privat. Deși accesul la instruire și informație este mai mare în cazul organizațiilor guvernamentale, interviurile au arătat că interesul specialiștilor pentru problema violenței față de copii în sectorul public este limitat. Specialiștii din sectorul neguvernamental sunt mai bine informați despre conținutul regulilor de identificare și înregistrare a semnelor de violență față de copii. În sectorul privat, de multe ori specialiștii sunt autodidacți în ceea ce privește cadrul legislativ și de reglementare. Nu există diferențe semnificative între sectorul public și cel privat, dar numărul de instituții unde există reguli speciale și instruire este încă destul de mic (Vezi Anexa 4).

III. 2. DESCRIEREA TIPURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII AUZITE / ÎNTÂLNITE / ÎNREGISTRATE PE PARCURSUL CELOR 12 LUNI ANALIZATE

Această secțiune a studiului analizează sensibilitatea specialiștilor intervievați față de diferite forme ale violenței față de copii. Studiul a mai stabilit dacă aceste forme sunt cunoscute și apreciate adecvat.

În general, aproape trei din patru respondenți (71,5%) au menționat că în ultimele 12 luni au auzit despre cel puțin un caz de violență față de copii și doar puțin peste un sfert (28,5%) au declarat că nu cunosc asemenea cazuri. Aproape trei din cinci respondenți (62,25%) au întâlnit un caz, însă doar doi din cinci (41,0%) au înregistrat asemenea cazuri (Anexa 5). Categoriile de violență față de copii despre care respondenții au declarat cel mai

frecvent că au auzit și au întâlnit astfel de cazuri au fost violența fizică (44,2% au auzit și 15,1% au întâlnit astfel de cazuri) și neglijarea (40,7% au auzit și 14,3% au întâlnit cazuri) (Anexa 6, 7).

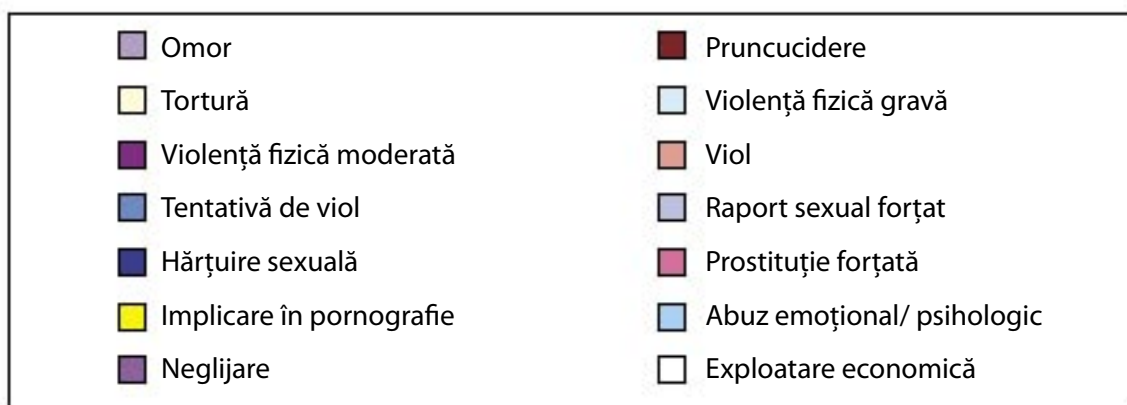
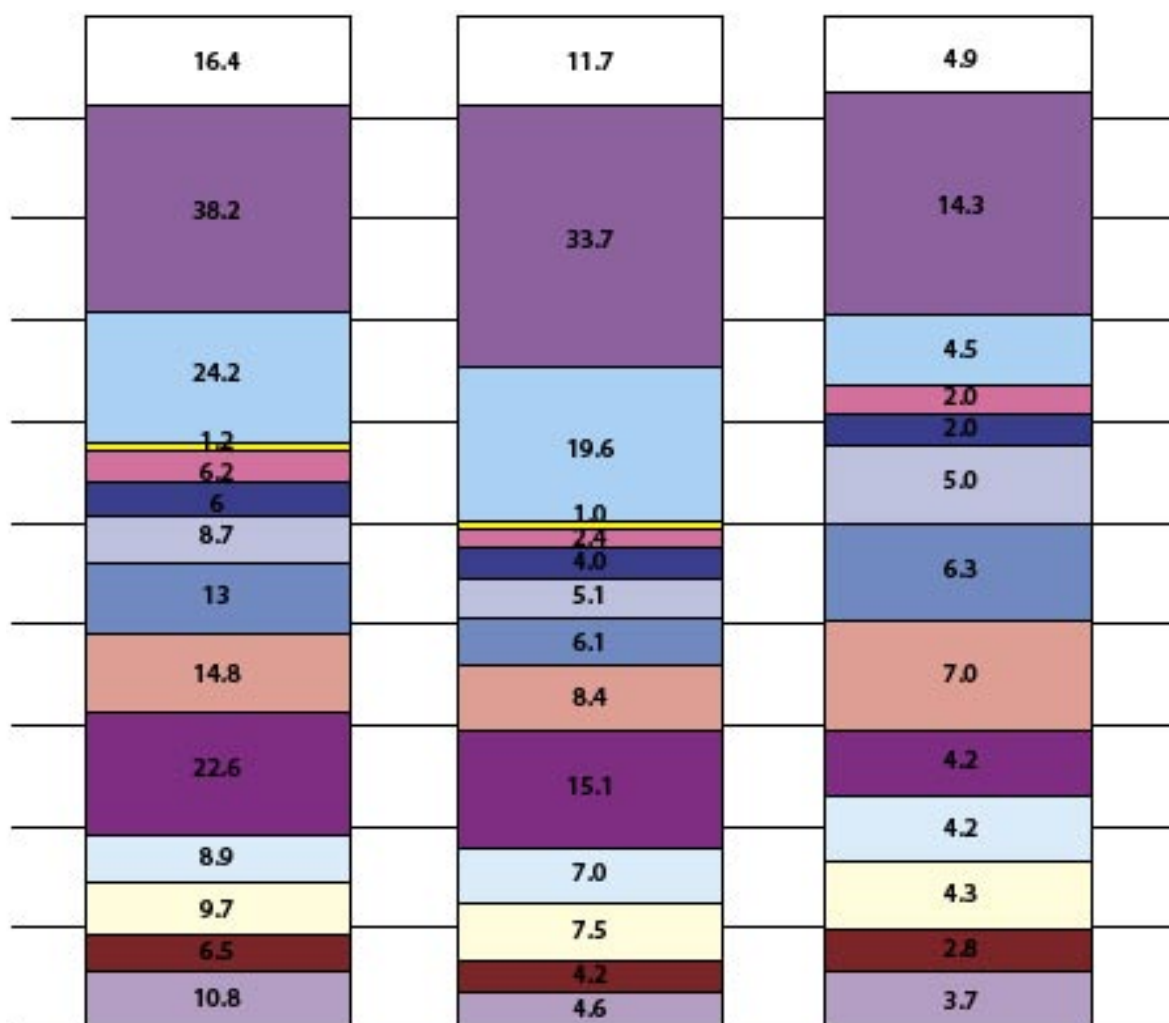
În categoria violență fizică, înregistrarea cazurilor grave și moderate, inclusiv palmuire și bătaie, pedeapsă fizică ca metodă de disciplinare, trasul de ureche sau de păr al copilului și pișcatul. Persoanele interviuate au menționat și de înregistrarea unor forme alarmate de violență, cum ar fi omorul, pruncuciderea, tortura, strangularea, vătămarea prin ardere și lovirea cu obiecte care cauzează vătămare corporală gravă (Anexa 8).

Abandonul copiilor de către părinți a fost cea mai frecventă formă de neglijare a copiilor înregistrată, urmată de neglijarea educațională, nutrițională, igienică și neglijarea în ce privește îmbrăcămintea. Neglijarea afectivă și medicală (lipsa îngrijirii necesare, omiterea vaccinurilor sau a vizitelor la medic și neaplicarea tratamentului prescris), deși mai puțin frecvent întâlnite, au constituit puțin sub unu din 10 cazuri înregistrate (Anexa 8).

După cazurile de violență fizică și neglijare, respondenții au întâlnit cel mai frecvent cazuri de violență sexuală, urmate de cazurile de abuz emoțional și exploatare economică. Violența sexuală a inclus cazuri de viol și tentativă de viol, relații sexuale forțate, prostituție forțată și pornografie și hărțuire sexuală. Abuzul emoțional sau psihologic a inclus cazuri de abuz verbal, expunerea copiilor la scene violente și limitarea libertății copilului sau abilității de a contacta cu alți oameni, pe când abuzul economic a inclus cazuri când copiii au fost forțați să muncească pe lângă casă în detrimentul educației, forțați să cerșească, puși să îndeplinească munci nepotrivite vârstei lor sau să muncească peste orele de muncă prevăzute de lege (Anexele 7, 8).

Figura 3. Frecvența cu care respondenții au auzit, întâlnit și înregistrat forme de violență față de copii (%)

Studiul a arătat că există diferențe între sectoare în ceea ce privește tipul de violență auzit, întâlnit și înregistrat de specialiști. De exemplu, aproape jumătate din toate cazurile de violență față de copii pe care le-au înregistrat reprezentanții

administrației publice locale au fost cazuri de neglijare, pe când doar un sfert din cazurile înregistrate de organele de drept au fost din această categorie (Figura 4).

Cazuri întâlnite în comparație cu cazurile înregistrate

Atunci când au fost analizate cazurile înregistrate, au fost depistate mari diferențe între numărul cazurilor pe care respondenții le-au întâlnit și cele pe care le-au înregistrat, fapt care arată că, deși specialiștii întâlnesc asemenea cazuri, mulți dintre ei nu le înregistrează. Pentru anumite tipuri de violență, diferențele erau mai mari decât pentru altele, fapt care indică faptul că specialiștii consideră că anumite tipuri de violență merită mai multă atenție oficială decât altele.

Diferența cea mai mare dintre cazurile întâlnite și cele înregistrate este atestată la categoria abuzului psihologic față de copii. Aproape unul din cinci respondenți (19,6%) au spus că au întâlnit un caz de abuz emoțional, însă mai puțin de unul din douăzeci (4,5%) au declarat că au înregistrat un astfel de caz. Așadar, mai puțin de un sfert (23%) din toți respondenții care au declarat că au întâlnit un caz de abuz emoțional al unui copil au înregistrat informații despre acesta.

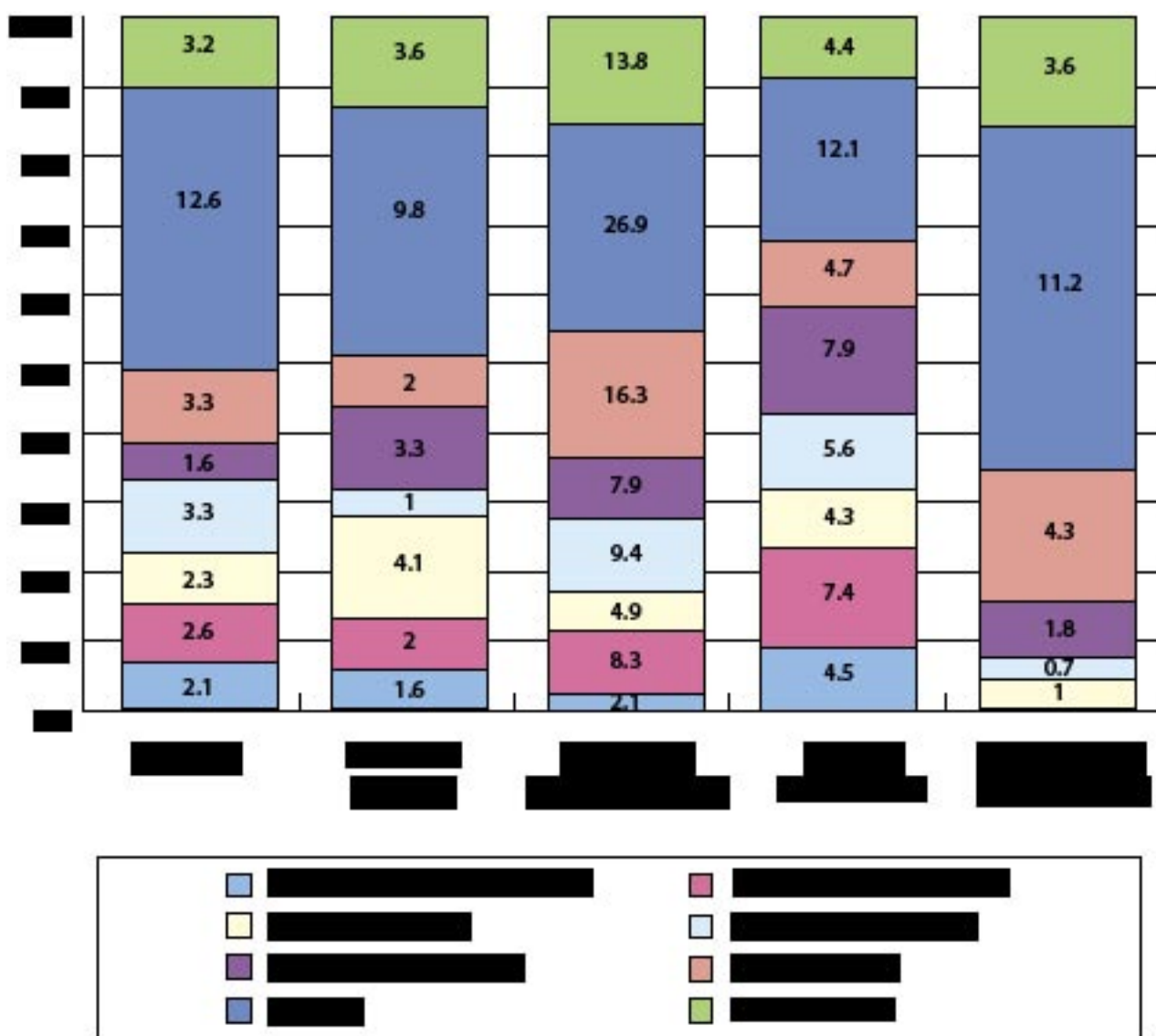

Figura 4. Frecvența cazurilor înregistrate de violență față de copii în diferite sectoare, după tipul de violență (%)

Dimpotrivă, mai mult de opt din zece respondenți care au întâlnit un caz în care un copil a fost victimă a violenței sexuale (82,6%) a înregistrat informații despre această situație. 27% din respondenți au spus că au întâlnit un caz sau cazuri de violență sexuală pe parcursul perioadei analizate, pe când aproximativ 22% au înregistrat asemenea cazuri.

Existau asemenea diferențe între procentul respondenților care au întâlnit și al celor care au raportat cazuri de violență pentru toate celelalte tipuri de violență. Doar jumătate din persoanele care au întâlnit cazuri de violență fizică le-au înregistrat și, chiar în cazuri de tortură sau violență fizică gravă, doar șase din zece persoane au înregistrat aceste cazuri.

Comparație după zona geografică și sursa de finanțare

Studiul a comparat, de asemenea, sensibilitatea sectoarelor în ceea ce privește alte trăsături instituționale. În special, studiul a colectat date comparative cu privire la zona rurală în raport cu cea urbană și sectorul privat în raport cu instituțiile publice.

În general, instituțiile urbane și cele publice erau puțin mai sensibile la cazurile de violență față de copii auzite în comparație cu instituțiile rurale și cele private. Atunci când analizăm anumite tipuri de violență însă, instituțiile rurale și private aud mai des de anumite tipuri de violență decât cele urbane și cele publice. De exemplu, specialiștii din instituțiile private identifică cazurile de violență sexuală, violență extremă care cauzează moartea și anumite forme de abuz psihologic mai frecvent decât fac acest lucru specialiștii din instituțiile publice. La fel, specialiștii din zona rurală aud de cazuri de neglijență și abuz economic mai frecvent decât cei din zona urbană (Anexa 6). Însă nivelul de raportare mai înalt pentru angajații organelor de drept, toate fiind publice, poate afecta acest rezultat.

După comparația frecvenței cu care specialiștii au întâlnit cazuri de violență față de copii, studiul arată o diferență între specialiștii din zona rurală și cei din zona urbană. În total, 13,1% din specialiștii rurali din sectorul public au întâlnit cazuri de violență față de copii în comparație cu 16,2% din angajații sectorului urban public. Diferența a fost și mai mare între sectorul privat rural și urban (neguvernamental), cu 11,7% din specialiștii rurali din sectorul privat care au întâlnit cazuri de violență față de copii în comparație cu 17,2% pentru omologii lor din zona urbană. Atunci când analizăm anumite tipuri de violență, anumite categorii limitate au fost mai des întâlnite în zonele rurale. Angajații din instituțiile publice au întâlnit mai frecvent cazuri de violență față de

copii în comparație cu cei din instituțiile private, deși acestea din urmă au întâlnit anumite tipuri de violență, cum ar fi abuzul psihologic și unele forme de neglijare, mult mai frecvent (Anexa 7).

O analiză similară a fost efectuată pentru a identifica frecvența înregistrării de către instituțiile respondente a cazurilor de abuz față de copii. Și aici s-au depistat diferențe între cazurile de violență față de copii înregistrate de către specialiștii din zonele rurale și cei din zonele urbane, primii înregistrând mai puține cazuri practic la toate categoriile. Comparația între sectorul privat și cel public a arătat diferențe în principal minore, în special pentru instituțiile și organizațiile din zonele urbane (Anexa 8).

III. 3. NUMĂRUL CAZURILOR DE VIOLENȚĂ PE CARE SPECIALIȘTII INTERVIEVAȚI LE-AU ÎNREGISTRAT ÎN CELE 12 LUNI ANALIZATE

Pe parcursul celor 12 luni analizate, persoanele intervievate au identificat 3550 de cazuri de violență față de copii, dintre care au înregistrat 989 (27,85%)¹⁶. Aceste cifre au fost determinate prin compararea răspunsurilor respondenților cu registrele.

Analiza registrelor a arătat că personalul a înregistrat cel mai frecvent cazuri de neglijare a copiilor (367 de cazuri). Această categorie a constituit mai mult de o treime din toate

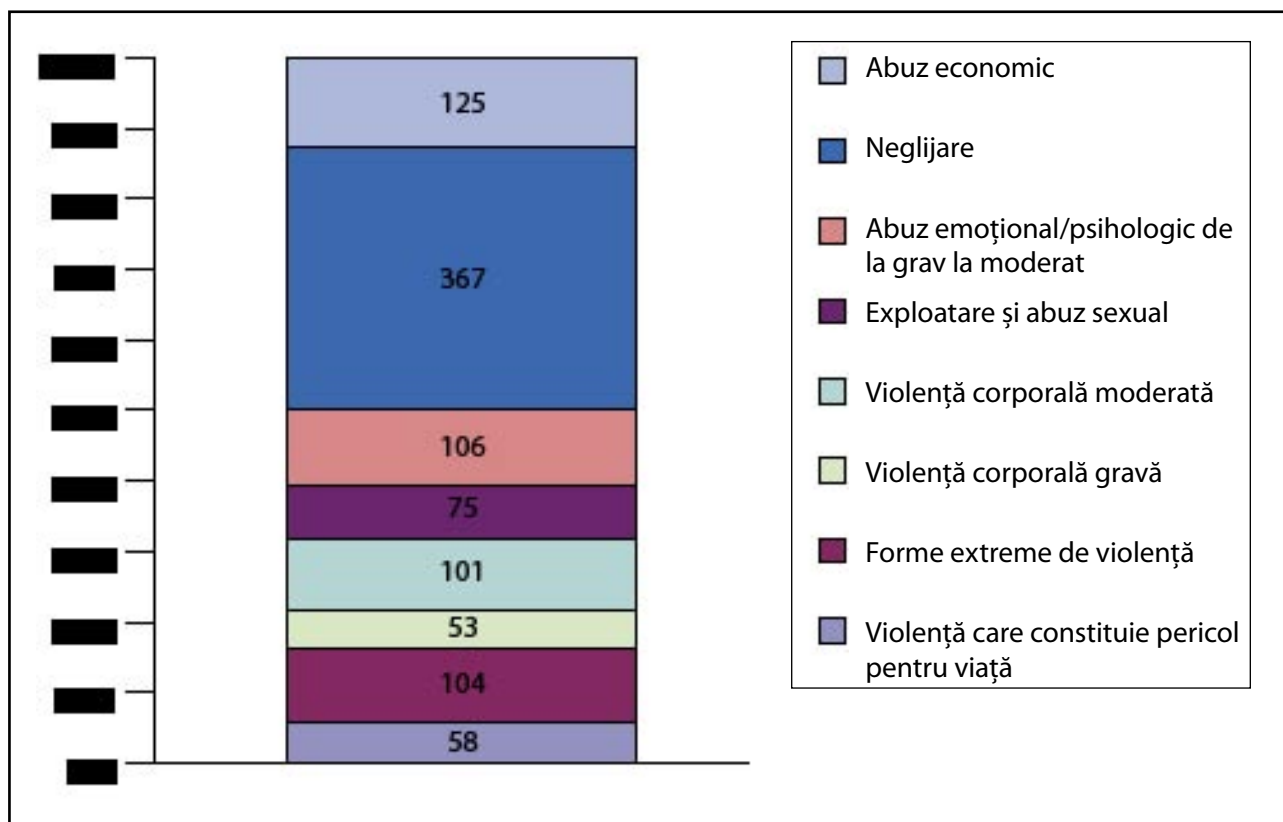
cazurile înregistrate (37,1%). Violența fizică a fost următoarea categorie ca frecvență a înregistrării și a constituit 154 de cazuri (15,6%), inclusiv 101 cazuri de violență moderată (10,1%) și 53 de cazuri de violență gravă (5,4%)¹⁷.

Exploatarea economică a fost următoarea categorie des întâlnită, fiind înregistrate 125 de cazuri (12,6%), aceasta fiind urmată de cazurile de abuz emoțional, din care au fost înregistrate 106 cazuri (10,7%).

Studiu de caz: cazuri de violență față de copii neobservate de către procurorul public

Pe parcursul studiului, un membru al echipei a aflat că, în unul din raioane, avuseseră loc în luna precedentă două atentate de pruncucidere (copiii fiind lăsați în situație de pericol) și uciderea a doi gemeni nou-născuți, aceștia fiind loviți cu ciocanul peste cap de către mama lor. Pe parcursul unui interviu cu procurorul general, acesta a declarat că nu știe de cazuri de pruncucidere. După ce i-au fost aduse la cunoștință faptele aflate de la un alt respondent, procurorul a pretins că memoria lui e de vină și că el uitase să menționeze acele cazuri.

Figura 5. Frecvența înregistrării tipurilor de violență față de copii (nr. și %) ¹⁸

Înregistrarea cazurilor după sectoare

Datele arată diferențe între sectoare în ceea ce privește frecvența cazurilor de violență față de copii înregistrate, în unele sectoare frecvența fiind mult mai mare decât în altele.

Tabelul 2.

Frecvența înregistrării cazurilor de violență față de copii în diferite sectoare

Numărul de cazuri de violență față de copii înregistrate	Distribuirea serviciilor pe sectoare									
	Educație		Ocrotirea sănătății		Asistență/protecție socială		Afaceri interne / Justiție / Procuratură		Administrația publică locală	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Nu au înregistrat nici un caz	104	71.7	49	79.0	35	60.3	32	31.1	16	50.0
De la 1 la 10 cazuri	35	24.1	12	19.3	19	32.8	9	8.8	14	43.8
De la 11 la 20 de cazuri	4	2.8	-	-	4	6.9	36	34.9	1	3.1
De la 21 la 30 de cazuri	2	1.4	-	-	-	-	11	10.7	1	3.1
De la 31 la 50 de cazuri	-	-	-	-	-	-	7	6.8	-	-
De la 51 la 100 de cazuri	-	-	1	0.7	-	-	5	4.8	-	-
Peste 100 de înregistrări	-	-	-	-	-	-	3	2.9	-	-
Total	145	100	62	100	58	100	103	100	32	100

În funcție de sector, de la aproximativ o treime până la mai mult de trei pătrimi din intervievați nu au înregistrat nici un caz de violență față de copii, pe parcursul celor 12 luni analizate. Aproape opt din zece (79%) intervievați din sectorul ocrotirii sănătății nu au înregistrat nici un caz de violență față de copii, 19,3% au înregistrat între 1 și 10 cazuri în perioada de referință și doar o persoană a înregistrat mai mult de 50 de cazuri. Variația mare a frecvenței de înregistrare de la o instituție la alta în acest sector indică faptul că, deși cadrele medicale se confruntă cu cazuri de violență față de copii, ele nu recunosc aceste cazuri ca fiind violență sau preferă să nu le înregistreze. Causa principală a acestui fapt poate fi, după cum am menționat și mai sus, instruirea insuficientă cu privire la identificarea cazurilor și lipsa regulilor sau a cunoștințelor cu privire la formele și metodele de înregistrare a unor astfel de cazuri.

Un număr foarte mare de cadre didactice, mai mult de șapte din zece (71,7%), au indicat, de asemenea,

că, pe parcursul celor 12 luni analizate, nu au înregistrat nici un caz de violență față de copii. Acest fapt este deosebit de interesant, pentru că acești specialiști lucrează exclusiv cu copiii și astfel sunt în contact cu aceștia mult mai des și au posibilitatea de a observa situația lor. La fel, aproape două treimi (60,3%) din specialiștii care lucrează în serviciile de asistență și protecție socială nu au înregistrat cazuri de violență față de copii.

Jumătate din angajații administrației publice locale intervievați au declarat că au înregistrat activ cazuri de violență față de copii în anul precedent și mai mult de două treimi (68,9%) din respondenții din poliție și procuratură au înregistrat cazuri de violență. Nu este surprinzător că organele de drept înregistrează mai insistent aceste cazuri, de vreme ce ei sunt cei care menționează cel mai frecvent existența unor metode clar definite și reguli stricte cu privire la înregistrarea formelor de violență față de copii.

Cazuri înregistrate în comparație cu cazurile înregistrate în diferite sectoare

Există diferențe semnificative între sectoare în ceea ce privește frecvența identificării cazurilor în raport cu frecvența înregistrării cazurilor de violență față de copii. Figura 6 de mai jos arată numărul de cazuri de violență față de copii identificate și înregistrate pe parcursul celor 12 luni analizate, după cum au declarat specialiștii intervievați și au confirmat membrii echipei studiului după examinarea registrelor. Acești

indicatori cantitativi arată că poliția și procuratura au înregistrat cele mai multe cazuri de violență față de copii, 279 (38,3%), fiind urmate de instituțiile de învățământ, care au înregistrat 222 de cazuri (22,4%), de protecție socială, cu 168 de cazuri înregistrate (17%), de ocrotire a sănătății, cu 112 cazuri (11,3%), și de administrație publică locală, care a înregistrat 108 cazuri (11%).

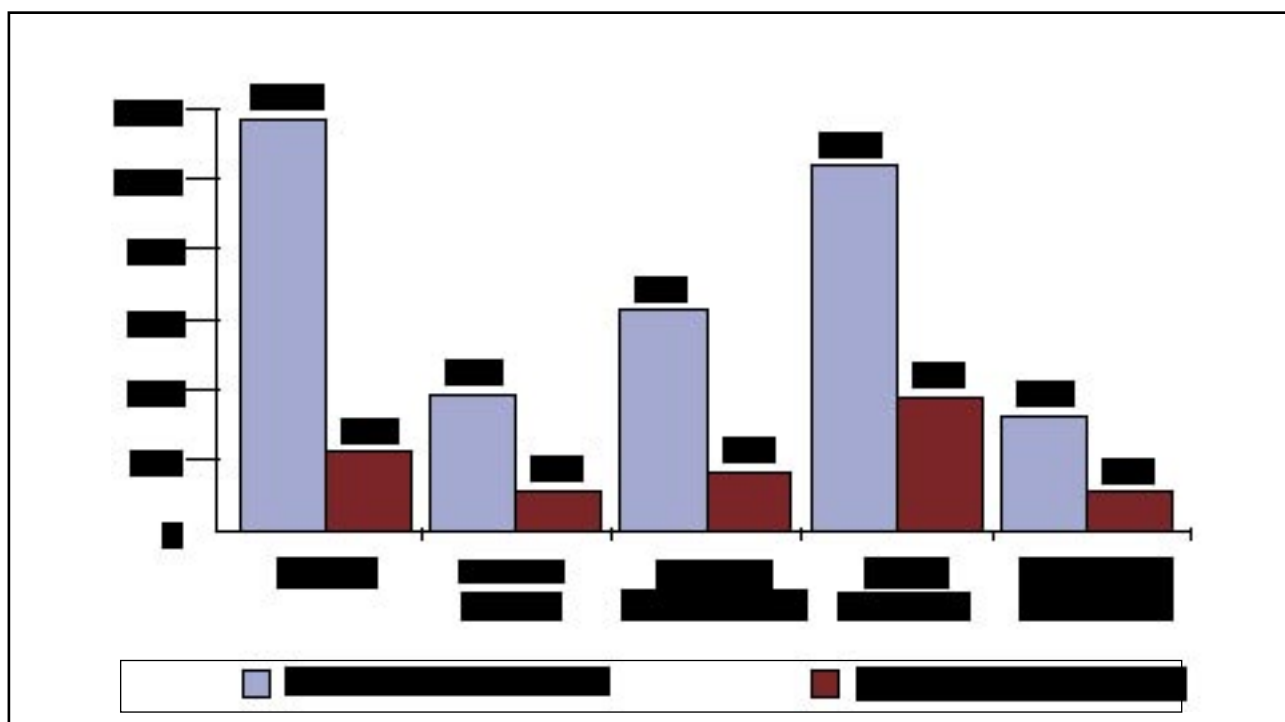

Figura 6. Numărul cazurilor de violență față de copii identificate și înregistrate în cele 12 luni analizate

Datele arată o diferență semnificativă între numărul de cazuri de violență față de copii care au fost identificate din toate sursele de către respondenți în comparație cu numărul de cazuri înregistrate. Din cazurile de violență față de copii care au fost identificate, au fost înregistrate de către instituțiile de învățământ doar 19%, 29% în sectorul ocrotirii sănătății, 26,8% în cel al asistenței sociale, 36,4% de organele de drept și 33% de către autoritățile publice locale. Deși cazurile identificate ajung în atenția personalului prin diferite modalități, specialiștii pot auzi sau întâlni astfel de cazuri, cifrele sunt surprinzătoare și indică

faptul că, în majoritatea cazurilor, nici o reacție oficială nu este atestată.

Pentru a analiza mai minuțios eficiența fiecărui sector în înregistrarea cazurilor de violență față de copii, echipa studiului a efectuat un calcul pentru a stabili numărul mediu al cazurilor identificate și al celor înregistrate (calcul orizontal) și pentru a stabili coeficienții de eficiență. Eficiența sectorului este reprezentată de raportul dintre numărul de cazuri de violență față de copii analizate față de numărul de respondenți din fiecare sector.

Tabelul 3

Analiza cazurilor de violență față de copii identificate și înregistrate, pe orizontală (raportul pentru fiecare sector) și pe verticală (cota de eficiență a sectorului)

Sector	Identificate				Înregistrate			
	Nr. mediu de cazuri	Total nr. de cazuri	%		Nr. mediu de cazuri	Total nr. de cazuri	%	
			din total	Eficiența sectorului			din total	Eficiența sectorului
Educație	8.07	1170	32.95	17.77	1.53	222	22.45	11.53
Ocrotirea sănătății	6.19	384	10.82	13.64	1.81	112	11.32	13.6
Asistență/protecție socială	10.83	628	17.69	23.4	2.87	168	16.99	21.81
Poliție/procuratură	10.11	1041	29.33	22.25	3.68	379	38.32	27.67
Administrația publică locală	10.22	327	9.21	22.5	3.37	108	10.92	25.39

Analiza datelor dezvăluie eficiența scăzută a sectoarelor educației și ocrotirii sănătății în ceea ce privește cazurile de violență față de copii întâlnite (17,77% și 13,64%) și cazurile înregistrate (11,53% și 13,6%). Putem trage concluzia că cea mai mare eficiență în abordarea violenței față de copii o au organele de poliție și procuratura. În cadrul acestui sistem există un regulament strict cu privire la

abordarea cazurilor de violență față de copii, care dă, respectiv, rezultate înalte. Pe al doilea loc după criteriile de eficiență se situează administrația publică locală, probabil datorită activităților comisiilor specializate în protecția drepturilor copiilor. Pe locul trei se află organizațiile de asistență/protecție socială (acestea fiind în majoritatea lor din sectorul neguvernamental).

IV. ANALIZA CAPACITĂȚII INSTITUȚIONALE DE ÎNREGISTRARE ȘI REFERIRE A CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII

În această secțiune se analizează atât modurile de înregistrare în documentația internă a cazurilor de violență față de copii, cât și modalitățile de referire către alte servicii și/sau recomandare a copiilor și familiilor pentru intervenție.

IV. 1. ÎNREGISTRAREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII ÎN DOCUMENTAȚIA INTERNĂ

În această secțiune a studiului s-au luat în calcul doar respondenții care au înregistrat cazuri de violență față de copii. După cum este ilustrat în figura 7, din cei 164 de specialiști intervievați, care în ultimele 12 luni au înregistrat cazuri de violență față de copii în documentația internă, 40,9% au menționat că efectuează aceste înregistrări în conformitate cu regulile oficiale, 20,1% în baza unor decizii ad-hoc, 16,5% folosesc ambele metode, 22,6% n-au putut răspunde la întrebare.

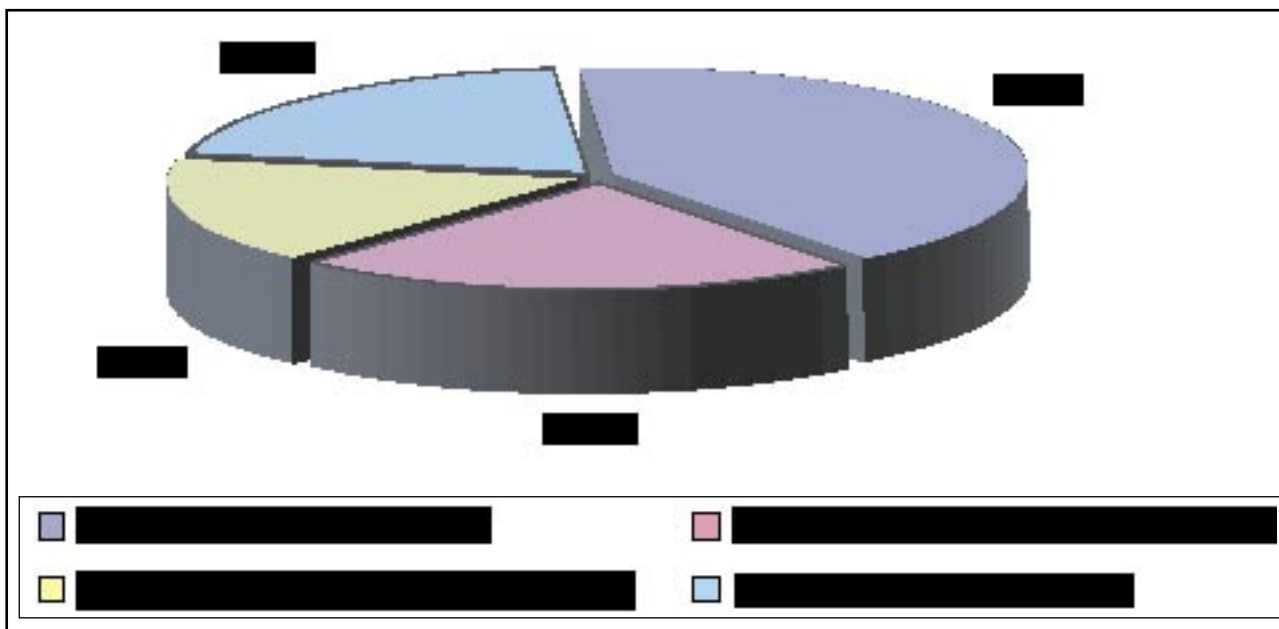

Figura 7. Modul de înregistrare a formelor de violență față de copii (%)

Modul în care personalul a înregistrat cazurile de violență față de copii este diferit de la un sector la altul.

Tabelul 4

Modul de înregistrare a formelor de violență față de copii de către diverse tipuri de servicii

Forme ale înregistrării violenței față de copii (%)	Distribuirea serviciilor pe sectoare									
	Educație		Ocrotirea sănătății		Asistență/ protecție socială		Poliție / Procuratură		Administrația publică locală	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Reguli oficiale	7	17.1	3	23.1	10	43.5	45	63.4	2	12.5
Decizii ad-hoc	5	12.2	3	23.1	5	21.7	14	19.6	6	37.5
Reguli și decizii ad-hoc	6	14.6	4	30.7	5	21.7	6	8.5	6	37.5
Nu cunosc regulile	23	56.1	3	23.1	3	13.1	6	8.5	2	12.5
Total	41	100	13	100	23	100	71	100	16	100

Mai frecvent se conduc de reguli oficiale atunci când înregistrează cazurile specialiștii din poliție și procuratură – 63,4% din specialiștii din aceste instituții se bazează pe regulile oficiale. Spre comparație, 43,5% din specialiștii din instituțiile de asistență socială, 23,1% din sistemul de ocrotire a sănătății și doar circa 17,1% din respondenții care activează în domeniul educației menționează că folosesc reguli sau principii oficiale în înregistrarea cazurilor de violență față de copii, iar în administrația publică locală cota atinge numai 12,5%.

16,5% din persoanele intervievate care au înregistrat cazuri de violență față de copii au declarat că, în anumite cazuri, au luat decizii ad-hoc pe lângă regulile oficiale. Respondenții și-au justificat acțiunile susținând că diversitatea și complexitatea fenomenului de violență față de copii determină necesitatea de flexibilitate și inițiativă în anumite circumstanțe.

În calitate de documente care reglementează modul de înregistrare a cazurilor de violență față de copii, respondenții au numit un șir de regulamente, ordine, dispoziții. Acestea includ: Regulamentul de evaluare medico-legală a gravității vătămării corporale, Regulamentul cu privire la activitățile Inspectoratului pentru minori al Organelor Afacerilor Interne, Regulamentul Inspectoratelor de poliție pentru minori, ordinul

comun al Ministerului Sănătății și al Ministerului Afacerilor Interne nr. 83/92 din 30.03.1998 "Despre măsurile de îmbunătățire a acțiunilor comune dintre instituțiile medicale și organele afacerilor interne", Regulamentul cu privire la organele de tutelă și curatelă, Ordinul MAI nr. 400, fișele de post care descriu responsabilitățile acestora.

În contextul rezultatelor descrise mai sus, trebuie de menționat faptul că activitatea specialiștilor din sectorul ocrotirii sănătății este reglementată de prevederi legislative conform cărora aceștia trebuie să aplice anumite metode de identificare și înregistrare a cazurilor de violență față de copii. În consecință, alți factori subiectivi, cum ar fi lipsa instruirii, pasivitatea individuală sau refuzul de a se implica, neatenția, reducerea responsabilităților profesionale din proprie inițiativă și sistemul inefficient de control ar putea contribui la ineficiența sistemului. În mod contrar, deși unii specialiști din sistemul educației, cei care lucrează în sectorul de tutelă, au responsabilități speciale de a reacționa în cazuri de violență față de copii, majoritatea angajaților din sistemul de educație nu au obligația juridică de a întreprinde acțiuni în numele copilului victimă a violenței.

Există, bineînțeles, situații în care specialiștii reacționează prompt la cazurile de violență față de copii și întreprind măsurile necesare pentru soluționarea problemei.

IV. 2. REFERIREA CAZURILOR DE VIOLENȚĂ FAȚĂ DE COPII CĂTRE ALTE INSTITUȚII

Din numărul total de prestatori de servicii, doar 41% au înregistrat și 26,25% au utilizat mecanismele de referire pentru a aborda cazuri de violență față de copii (Tabelul 5).

Tabelul 5

Cazuri referite de violență față de copii

Frecvența cazurilor de violență referite	Nr. de persoane	%
Nu au utilizat mecanismele de referire	295	73.75
De la 1 la 10 cazuri	295	21.0
De la 11 la 20 de cazuri	14	3.5
De la 21 la 30 de cazuri	5	1.25
De la 31 la 50 de cazuri	2	0.5
De la 51 la 100 de cazuri	-	-
Peste 100 de recomandări	-	-
Total	400	100

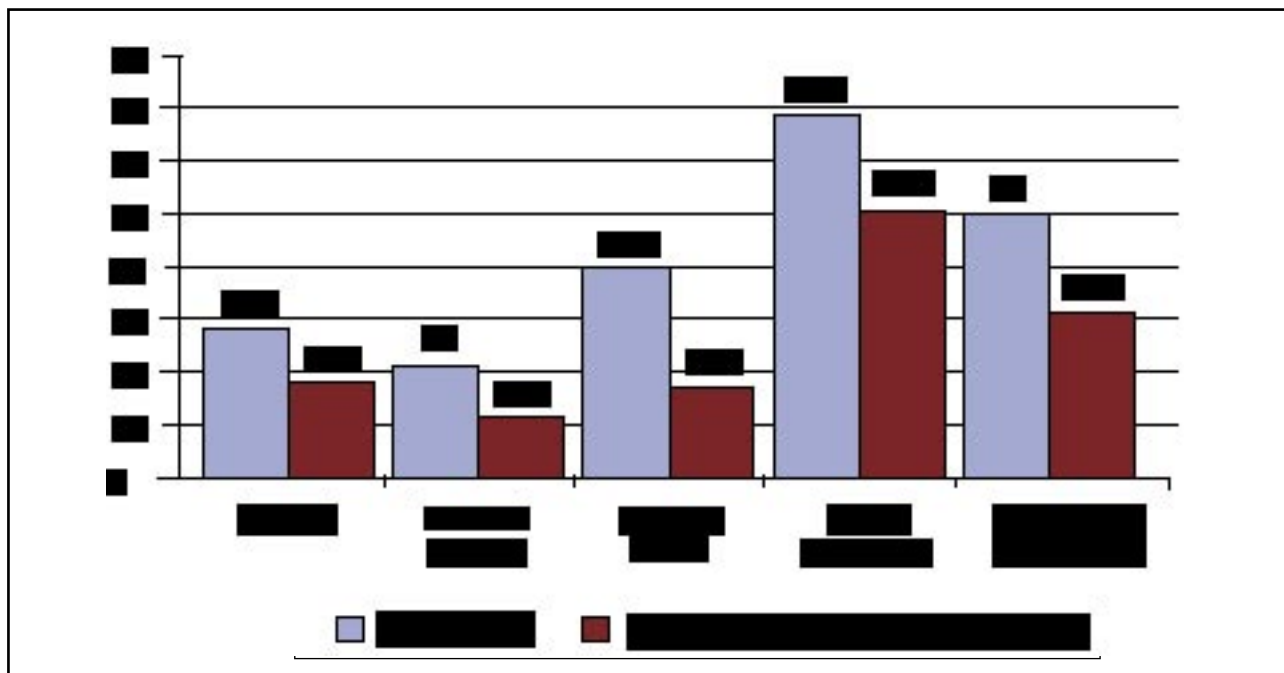

Figura 8. Cazuri de violență față de copii înregistrate și referite în diferite sectoare (% din instituții)

Aceste date arată o lipsă de sensibilitate cu privire la violența față de copii în cadrul instituțiilor care acordă servicii orientate spre copil, subliniază dimensiunile multidisciplinare ale acestei și necesitatea intervenției serviciilor de protecție și asistență socială. Aceste date le confirmă pe cele precedente, care au arătat un număr scăzut de specialiști intervievați care au demonstrat suficiente cunoștințe despre esența, complexitatea și consecințele violenței față de copii.

În toate sectoarele, rata instituțiilor care au înregistrat cazuri de violență față de copii este mai mare decât rata celor care au făcut recomandări de intervenții externe. În sectorul poliției și procuraturii, 68,9% din instituții au înregistrat cazuri de violență față de copii, în timp ce 50,5% au referit un caz sau mai multe cazuri pentru intervenție din exterior. Același nivel aproximativ de discrepanță a fost înregistrat în structurile administrației publice locale, unde 50% au înregistrat și 31,2% au referit cazuri, și în sectorul asistenței sociale, unde 39,7% din instituții au înregistrat cazuri, în timp ce doar 17,2% au referit cazuri pentru intervenție. În alte domenii, diferența dintre cazurile înregistrate și cele referite este mai mică, dar totuși semnificativă: în educație, 28,3% cazuri înregistrate și 17,9% cazuri referite pentru intervenție, în instituțiile de ocrotire a sănătății 21% cazuri înregistrate și 11,3% cazuri referite.

Aceste date indică deficiența mecanismului de înregistrare-referire a cazurilor de violență față de copii.

În același timp, trebuie menționat faptul că deseori sistemul de referire reprezintă un cerc închis: colaboratorii poliției referă cazurile asistenței sociale, structurile de asistență socială – APL, APL către poliție. De asemenea, se atestă un număr insuficient de instituții care prestează servicii de asistență copiilor victime ale violenței.

Dat fiind caracterul sofisticat al sistemului de referire, un număr semnificativ de prestatori de servicii preferă să nu înregistreze cazurile de violență față de copii.

Tabelul 6

Recomandarea (R) pentru intervenție din exterior / înregistrarea (Î) cazurilor de violență față de copii în ultimele 12 luni

Frecvența cazurilor	Distribuirea serviciilor pe sectoare									
	Educație		Ocrotirea sănătății		Asistență/protecție socială		Poliție / Procuratură		Administrația publică locală	
	Î	R	Î	R	Î	R	Î	R	Î	R
Nu au indicat prezența	71.7	82.1	79.0	88.7	60.3	82.8	31.1	49.5	50.0	68.8
Au remarcat prezența	28.3	17.9	21	11.3	39.7	17.2	68.9	50.5	50	31.2
Total	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Ca și în cazul nivelului de înregistrare în diferite sectoare, poliția și procuratura referă cel mai frecvent cazurile de violență față de copii pentru intervenție din exterior. În majoritatea cazurilor, autoritățile referă copiii și familiile către sistemul de asistență socială pentru intervenție externă, inclusiv îi referă către centre de zi și de reabilitare și către autoritățile publice locale.

Similar cu analiza pe care echipa studiului a efectuat-o pentru a identifica eficiența diferitor sectoare în ceea ce privește înregistrarea cazurilor pe care le-au întâlnit¹⁹, tabelul 7 conține date despre diferite sectoare cu numărul și procentul cazurilor de violență față de copii care au fost recomandați pentru intervenție din exterior.

Tabelul 7

Eficiența în recomandarea pentru intervenție din exterior pentru cazurile de violență față de copii, pe orizontală (raportul dintre sectoare) și pe verticală (eficiența sectorului)

Sectorul	Nr. de cazuri	%	Eficiența sectorului
Educație	147	21.8	1.01
Ocrotirea sănătății	63	9.4	1.02
Asistență/protecție socială	97	14.4	1.67
Poliție/procuratură	308	45.8	2.99
Autoritățile publice locale	58	8.6	1.81
Total	673	100	Media: 1.7

Ca și în cazul datelor precedente, eficiența scăzută a sectoarelor educației și ocrotirii sănătății este evidentă. În medie, pentru fiecare instituție respondentă din cadrul acestor sectoare au fost recomandate pentru intervenție din exterior câte 1,01 și respectiv 1,02 cazuri. Alte sectoare au recomandat mai frecvent pentru intervenție externă cazurile de violență față de copii. În medie, instituțiile de asistență socială au recomandat 1,67 cazuri pe parcursul perioadei de referință, organele de drept au recomandat 2,99 cazuri și administrația publică locală 1,81 cazuri pentru intervenție din exterior.

Au fost efectuate calcule similare pentru a compara zona rurală cu cea urbană și instituțiile publice cu cele private (Anexele 9, 10). Studiul arată că, în pofida faptului că în localitățile urbane sunt disponibile o varietate și un număr mai mare de servicii, în medie, instituțiile rurale referă cazuri pentru intervenție din exterior mai frecvent decât cele din zona urbană. După analiza instituțiilor în conformitate cu sursa de finanțare a acestora, prestatorii publici de servicii recomandă mai frecvent pentru intervenție din exterior cazuri de violență față de copii în comparație cu instituțiile private. Numai poliția și procuratura au referit

cazurile proporțional cu numărul de cazuri pe care le-au înregistrat.

În ceea ce privește eficiența sistemului privat, din toate sectoarele, instituțiile de asistență socială au referit cel mai frecvent cazuri pentru intervenție din exterior. Creșterea sectorului neguvernamental care acordă servicii de asistență socială a dus la o creștere a eficienței întregului sistem privat în ceea ce privește referirea cazurilor. În același timp, sistemul de referire este deseori un cerc închis: poliția referă cazul către asistența socială, instituțiile de asistență socială către administrația publică locală, APL către poliție. Pentru că fiecare sector oferă un set diferit de servicii, scopul acestui cerc ar trebui să fie acordarea unui set de servicii complementare, în care sunt determinate serviciile necesare pentru un anumit caz, se face referirea cazului și se acordă servicii de calitate.

Un sfert din prestatorii de servicii au declarat că fac recomandări pentru intervenție din exterior sau referiri la alte instituții în baza regulamentelor oficiale, în timp ce 16,25% din prestatorii de servicii fac recomandări în baza unor decizii personale sau ad-hoc.

Aproape șase din zece prestatori de servicii (58,25%) nu au raportat nici un caz către o altă instituție pe parcursul perioadei analizate (Anexa 11).

Numai 32% din respondenți știau despre documentele care reglementează transferul sau referirea oficială a cazurilor de violență față de copii. Acești respondenți s-au referit la următoarele norme: ordinul comun al Ministerului Sănătății și al Ministerului Afacerilor Interne nr. 83/92 din 30.03.1998 "Despre măsurile de îmbunătățire a acțiunilor comune dintre instituțiile medicale și organele afacerilor interne", Regulamentul cu privire la activitățile Inspectoratului pentru minori al Organelor Afacerilor Interne, Regulamentul - cadru al Centrului de plasament temporar al copilului, Regulamentul cu privire la organele de tutelă și curatelă, Dispoziția MAI 6904 din 16.06.2004 cu privire la conlucrarea cu alte instituții, Regulamentului Inspectoratelor de poliție pentru minori, Legea cu privire la drepturile copilului, Codul Penal, Codul de procedură penală, Codul de procedură civilă, Codul familiei, Codul cu privire la contravențiile administrative, Legea privind activitatea procuraturii, Legea privind administrația publică locală, Legea învățământului, Legea ocrotirii sănătății, Legea cu privire la poliție, Ordinul MAI nr. 400.

Datele analizate în această secțiune dezvăluie o situație complicată în domeniul referirii cazurilor de violență față de copii către organele competente pentru acordarea serviciilor. În mare măsură, această stare a lucrurilor este determinată de pregătirea insuficientă a cadrelor și de lipsa de informație normativă și metodologică.

V. FOLOSIREA MECANISMELOR DE COORDONARE ÎNTRE SECTOARE

În această secțiune se analizează în ce măsură tipurile de prestatori de servicii din eșantionul selectat folosesc mecanismele de coordonare dintre sectoare ca reacție la cazurile de violență față de copii. Practic, toți respondenții au menționat instituții / prestatori de servicii din regiune care înregistrează cazuri de violență față de copii. Mai mult, fiecare respondent a arătat cunoașterea cadrului legislativ cu privire la lucrul cu copiii. Când au fost examinate mecanismele de coordonare dintre diferite sectoare implicate în activități cu copii, răspunsurile au fost diferite.

Mai bine de jumătate din respondenți (57,3%) consideră că în toate instituțiile prestatoare de servicii sunt înregistrate cazuri de violență față de copii, enumerând toate instituțiile cunoscute din zonă. Un lucru este cert: fiecare dintre respondenți cunoaște cadrul instituțional din regiune implicat în lucrul cu copiii. Atunci când s-au cercetat mecanismele de coordonare dintre sectoarele implicate în activitatea cu copii, datele s-au ordonat în alt mod. În tabelele 15 și 16 sunt prezentate cotele pe sectoare cu privire la folosirea în calitate de mecanisme de coordonare a eforturilor diferitor domenii în activitatea cu copii care sunt supuși violenței.

Mecanismele de coordonare interinstituțională (coreprezentare)

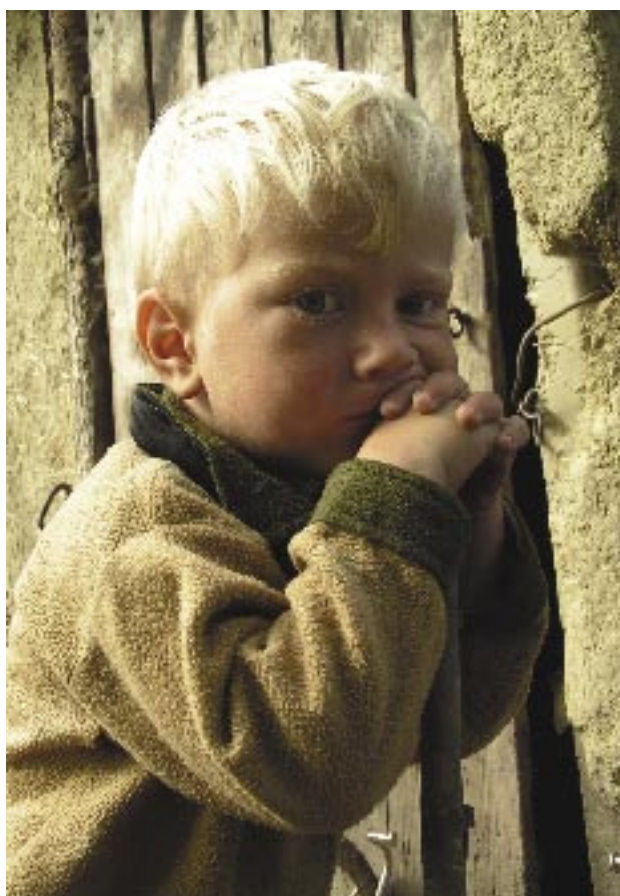
Distribuirea serviciilor pe sectoare	Nu folosesc		Folosesc	
	Nr.	%	Nr.	%
Educație	108	74.5	37	25.5
Ocrotirea sănătății	51	82.3	11	17.7
Asistență/protecție socială	48	82.8	10	17.2
Poliție/procuratură	77	74.8	26	25.2
Administrația publică locală	25	78.1	7	21.9
Total	309	77.25	91	22.75

Puțin mai mult de unul din cinci respondenți au menționat că utilizează coordonarea interinstituțională în abordarea cazurilor de violență față de copii. Personalul din comisariatele de poliție și din procuratură, din instituțiile de învățământ și din administrația publică locală au raportat mai frecvent că utilizează astfel de mecanisme de coordonare decât instituțiile de asistență socială sau de ocrotire a sănătății. Totuși, chiar și în sectoarele cu cea mai înaltă frecvență, datele au dezvăluit o utilizare scăzută a acestor

mecanisme. Cu privire la utilizarea ședințelor interne, oficiale (cu invitarea diferitor specialiști) sau neoficiale (de obicei, consultații) pentru a discuta despre cazurile de violență față de copii, 53,25% din prestatorii de servicii, dintre aceștia organele de drept și instituțiile de asistență socială mai frecvent, au declarat că au fost utilizate asemenea ședințe (Anexa 12).

Doar 22% din specialiștii intervievați au menționat că cunosc și utilizează documentele oficiale cu privire la mecanismele de coordonare interinstituțională pentru a aborda cazurile de violență față de copii și au enumerat un șir de documente în această privință. Acestea includ documente care au fost menționate anterior (coduri de legi, legi, ordine, convenții etc.), dar și altele: Regulamentul Comisiei (Consiliului) pentru protecția drepturilor copiilor și problemele minorilor; ancheta de serviciu; lista obligațiilor de serviciu; scrisorile oficiale; instrucțiunile metodice.

Pe lângă reglementarea oficială, unii dintre specialiștii intervievați au menționat colaborarea pe care o realizează ad-hoc cu alți prestatori sau alte autorități, în baza unor decizii și inițiative personale. Dintre specialiștii în educație, 42,1% au menționat utilizarea unei astfel de colaborări; din domeniul ocrotirii sănătății – 29%; din asistență / protecție socială – 51,7%; din domeniul aplicării legii – 23,3%; din administrația publică locală – 40,6%.

VI. MECANISME DE SUPRAVEGHERE ȘI MONITORIZARE

Mai mult de jumătate din persoanele intervievate (54,25%) au menționat că folosesc mecanisme de supraveghere și monitorizare a performanței personalului în abordarea cazurilor de violență față de copii (tabelul 8).

Monitorizarea activității este exercitată în 65,1% din instituțiile de aplicare a legii analizate, în 59,4% din instituțiile administrației publice locale, în 57,2% din instituțiile de învățământ, în jumătate din instituțiile și organele de asistență/protecție socială. În instituțiile de ocrotire a sănătății, mai puțin de 1/3 din specialiștii intervievați (30,6%) au declarat că recurg la modalități de supraveghere și monitorizare a performanței în executarea obligațiilor privind cazurile de violență față de copii.

Tabelul 8

*Folosirea mecanismelor de supraveghere și monitorizare a acțiunilor personalului
în abordarea cazurilor de violență față de copii*

Distribuirea serviciilor pe sectoare	Nu folosesc		Folosesc	
	Nr.	%	Nr.	%
Educație	62	42.8	83	57.2
Ocrotirea sănătății	43	69.4	19	30.6
Asistență/protecție socială	29	50.0	29	50.0
Poliție/procuratură	36	34.9	67	65.1
Administrația publică locală	13	40.6	19	59.4
Total	183	45.75	217	54.25

A fost discutată și modalitatea de utilizare a mecanismelor de supraveghere și monitorizare. Mai mult de 1/3 din intervievați (35,24%) au spus că instituțiile au folosit documente legale

sau oficiale, în timp ce puțin peste patru din zece (41,68%) au declarat că supravegherea și monitorizarea a fost realizată ad-hoc.

Tabelul 9

Organizarea supravegherii și monitorizării acțiunilor personalului în abordarea cazurilor de violență față de copii (%)

Distribuirea serviciilor pe sectoare	Reguli oficiale	Inițiativă proprie, ad-hoc
Educație	29.7	48.3
Ocrotirea sănătății	22.9	30.6
Asistență/protecție socială	25.9	55.2
Poliție/procuratură	69.9	24.3
Administrația publică locală	27.8	50.0
Total	35.24	41.68

Situația în ceea ce privește supravegherea este cea mai pozitivă în cadrul organelor de drept. Șapte din zece reprezentanți ai acestor instituții au spus că personalul a fost monitorizat și supravegheat în conformitate cu regulile și politicile oficiale. Desigur că la decizii *ad-hoc* în asemenea caz se recurge mai rar (24,3%), deoarece există și este cunoscut cadrul legislativ al acestei activități. De fapt, poliția și procuratura are stabilit un sistem de monitorizare pe verticală și pe orizontală, activitatea inspectorilor de sector și a inspectorilor pentru minori și moravuri fiind permanent în vizorul conducerii Ministerului de Interne și a Procuraturii Generale. În cadrul Ministerului Afacerilor Interne, această funcție de monitorizare îi revine Direcției ordinii publice și Secției minori și moravuri. În conformitate cu mandatul lor legislativ, procurorii responsabili pentru protecția copilului și combaterea delincvenței juvenile supraveghează acțiunile poliției în domeniu.

În cazul altor sectoare, specialiștii din instituțiile de învățământ menționează mai frecvent (29,7% din instituții) că supravegherea și monitorizarea se bazează pe reguli oficiale. Însă, în majoritatea cazurilor (48,3%), acestea se bazează pe sisteme ad-hoc. 26,8% din reprezentanții administrației publice locale intervievați utilizează reguli oficiale, în timp ce 50% utilizează un sistem ad-hoc. În instituțiile de asistență socială, 25,9% se bazează pe reguli oficiale și 55,2% acționează ad-hoc.

Putem trage concluzia că, în cadrul acestor instituții, unii specialiști nu sunt conștienți de funcțiile de transparență și responsabilitate a activității de monitorizare și supraveghere în ceea ce privește cazurile de violență față de copii, deoarece, anterior, un mare procent din ei spunea

că ei nu sunt implicați în astfel de activitate, iar mai târziu au menționat faptul că ei întreprind asemenea acțiuni în baza unor decizii ad-hoc.

Activitatea de supraveghere și monitorizare este cea mai puțin reglementată prin intermediul regulilor oficiale în instituțiile de ocrotire a sănătății. Doi din zece respondenți (21%) din aceste instituții au declarat că sunt utilizate astfel de reguli, pe când trei din zece respondenți (30,6%) apelează la decizii ad-hoc.

VII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

În general, sensibilitatea sistemului pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii existent în Republica Moldova poate fi caracterizată ca nesatisfăcătoare. Cadrul legal și cel de reglementare referitor la activitățile instituțiilor privind violența față de copii sunt deficiente, iar conceptele folosite pentru definirea fenomenului diferă între instituții și persoane. Există discrepanțe semnificative între numărul de persoane care întâlnesc cazuri de violență împotriva copiilor și numărul celor care înregistrează aceste cazuri în documentele oficiale. Pe lângă aceasta, referirea cazurilor către prestatorii de servicii din exterior și cooperarea între instituții în scopul intervenirii și orientării spre nevoile copiilor victime ale violenței sunt rare, iar supravegherea și monitorizarea activităților menite să combată violența față de copii este foarte redusă.

În general, datele arată că sistemul de identificare-înregistrare-referire-monitorizare a cazurilor de violență este foarte dezvoltat în sfera ordinii publice, deși segmentele acestui sistem sunt încă destul de slabe, iar procesul de coordonare cu alte instituții rămâne subdezvoltat. Situația relativ bună a acestui sector nu este surprinzătoare, deoarece poliția și procurorii activează și aplică un sistem de legi, reguli și politici oficiale.

Cadrul instituțional și cel legal

• Sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova este fragmentat. La momentul studiului, sistemul de protecție a copilului în Republica Moldova era plasat în cadrul Ministerului Educației și Tineretului. Pe parcursul efectuării studiului, a devenit clar ca nu există un cadru comprehensiv care să definească sau să integreze atribuțiile și relațiile între MET și alte ministere, autorități guvernamentale și entități private privind copiii victime ale violenței.

• Cadrul legal, de reglementare, și cel instituțional duc lipsă de claritate și coeziune. Cadrul legal, de reglementare, și cel instituțional nu definesc clar nici violența față de copii, nici responsabilitățile fiecărui sector guvernamental care are un rol în prevenirea sau combaterea acestui fenomen. Pe lângă aceasta, există lacune semnificative de procedură și raportare în aproape toate sectoarele, astfel încât mecanismele de înregistrare și referire sunt neconsecvente atât ca structură, cât și ca frecvență. Doar în sectorul de ordine publică se

înregistrează o eficiență relativă în abordarea abuzului copilului, în special datorită nivelului înalt al reglementării legislative și controlului de care se bucură în mod firesc acest sector. Totuși, trebuie de menționat faptul că, datorită naturii activității lor, poliția și procurorii au un rol limitat în abordarea violenței față de copii, ei orientându-se în special spre investigarea crimelor, acuzarea și pedepsirea delincventului. În cele din urmă, cadrul legal și cel de reglementare eșuează în definirea relațiilor dintre ONG și stat, activitățile sectorului fiind, într-o oarecare măsură, nereglementate.

• Lipsa clarității și a coeziunii duce la confuzii la nivel de sistem și reprezintă o sursă de frustrare pentru specialiștii care au fost intervievați. În mod deosebit, absența regulilor speciale și a instruirii cu privire la violența față de copii, alături de lipsa cunoștințelor privind cadrul legislativ existent, fie și fragmentat, prezintă cauza principală a problemelor.

Identificarea, înregistrarea și referirea cazurilor de violență față de copii

• Definițiile violenței diferă între instituții și persoane. Pe parcursul interviului a fost clar că nu toate instituțiile sau persoanele consideră aceleași acțiuni ca “violență”. Într-adevăr, unele persoane consideră anumite forme ale violenței drept metode de disciplinare acceptabile în modelele de educație tradiționale, iar pedepsele fizice ca fiind necesare în formarea unei personalități pozitive din punct de vedere social. Din cauza acestor și a altor convingeri, unele acțiuni, definite de legislația națională și internațională ca fiind forme de violență, nu sunt percepute ca atare de către prestatorii de servicii sau principiile instituționale, multe cazuri rămânând neidentificate și ajungându-se la eșuarea aplicării drepturilor copilului. Crearea unui cadru unic cu principii consecvente, instruire, monitorizare și supraveghere a cazurilor de violență față de copii este esențială pentru depășirea acestor convingeri.

• Aproape jumătate dintre instituțiile analizate activează fără reguli sau instruire specifică cu privire la identificarea cazurilor de violență față de copii. Un număr semnificativ de respondenți, mai mult de 48%, au afirmat că instituția în care lucrează ei nu are nici un fel de reguli sau instruire specială privind identificarea cazurilor de violență față de copii. Puțin mai mult de o treime din instituții aveau numai reguli de identificare a cazurilor de violență față de copii, în timp ce doar 15% aveau atât reguli de identificare a acestor cazuri, cât și instruire pentru angajați cu privire la aceste reguli. Pe lângă aceasta, printre specialiștii intervievați, care în cele 12 luni precedente au înregistrat cazuri de violență față de copii în documentele interne, 40.9% afirmă că au făcut aceasta în conformitate cu regulile oficiale, 20.1% au acționat bazându-se pe decizii ad-hoc, 16.5% au folosit ambele metode, iar 22.6% nu au putut răspunde la întrebare.

- Circa trei sferturi din toate cazurile de violență față de copiii identificate de către respondenți nu au fost înregistrate oficial. Pe parcursul celor 12 luni analizate, persoanele intervievate au identificat 3550 de cazuri de violență față de copii, dintre care ei au înregistrat doar 989 (27.85%). Cea mai mică discrepanță a fost înregistrată în sectorul de ordine publică, care se conduce de reguli scrise de procedură și de colectare a probelor clare, dar, și în acest sector, doar puțin mai mult de o treime dintre toate cazurile au fost înregistrate (36.4%). În plus, mai mult de șase respondenți din zece spun că ei personal au întâlnit cazuri de violență față de copii, dar numai patru din zece au înregistrat aceste cazuri. Împreună, aceste discrepanțe semnificative indică faptul că un număr mare de cazuri de violență față de copii în Republica Moldova rămân neabordate din cauza lacunelor sistemului de identificare/înregistrare.

- Un număr semnificativ de cazuri de violență față de copii nu este referit către instituțiile din alte sectoare pentru intervenție. Cazurile de violență față de copii sunt complexe și necesită soluții multidisciplinare. Într-adevăr, riscul pentru copil, planificarea protecției, inclusiv plasamentul

copilului în afara familiei lui, temporar sau permanent, și nevoile psihologice, educaționale, de comportament, economice și cele legate de sănătate atât ale copiilor, cât și ale părinților, trebuie evaluate în scopul determinării modului de abordare a cauzelor de bază ale violenței. Deficiența sistemului de înregistrare-referire interinstituțională de către prestatorii de servicii din Republica Moldova este îngrijorătoare.

- Coordonarea dintre sectoare privind cazurile de violență față de copii este foarte limitată. Coordonarea dintre sectoare acordă copilului și familiei sprijinul mai multor sectoare și nu doar al celui de servicii și permite prestatorilor acestor servicii orientarea mai comprehensivă și mai eficientă spre cauzele de bază și consecințele violenței. Implicarea diversilor prestatori de servicii, de asemenea, asigură continuitatea serviciilor și eficiență în ceea ce privește furnizarea serviciilor și împărtășirea informației. Mai puțin de o pătrime (22%) din respondenți au menționat totuși că ei cunosc și folosesc documentele oficiale cu privire la coordonarea dintre sectoare și doar puțin mai mulți respondenți (22.75%) au menționat că ei folosesc o strategie oficială în abordarea cazurilor de violență față de copii. Coordonarea neoficială a eforturilor specialiștilor din diverse sectoare prestatoare de servicii, folosind întâlniri neoficiale pentru a discuta cazurile de violență față de copii, este menționată de o parte mai mare de respondenți (53.25%).

- Comunicarea insuficientă dintre diverse structuri instituționale ale sistemului de protecție a copilului și lipsa unui mecanism de schimb de informație este evidentă.

Mecanisme de monitorizare și supraveghere a cazurilor de violență față de copii

• Nivelul de supraveghere și raportare în sistemul de protecție a copilului în Moldova este scăzut. Puțin mai mult de jumătate dintre persoanele intervievate (54.25%) folosesc mecanisme de supraveghere și monitorizare pentru analiza performanței angajaților în domeniul violenței față de copii. Totuși, doar puțin mai mult de o treime (35.75%) dintre respondenți afirmă că ei folosesc documente legale sau oficiale pentru monitorizarea activității. Ca rezultat, atât guvernul,

cât și societatea civilă nu pot efectua o evaluare eficientă a activităților instituțiilor sau persoanelor în sfera protecției copilului.

• Nu sunt colectate date comprehensive privind violența față de copii. Datele statistice sau alte date existente nu permit monitorizarea și evaluarea corespunzătoare a fenomenului violenței față de copii, precum și a structurilor și a activităților întreprinse ca răspuns la această violență.

RECOMANDĂRI

I. Îmbunătățirea cadrului legislativ și normativ în Republica Moldova

- I.1. Lucrul pentru asigurarea intrării în vigoare a Legii privind prevenirea și combaterea violenței în familie aprobată de parlament în 2007, inclusiv a prevederilor cu privire la asistența socială a copilului victimă a violenței.
- I.2. Introducerea în legislația națională și implementarea prevederilor care să stabilească clar atribuțiile, procedurile și standardele de identificare, înregistrare și referire a cazurilor de violență în familie, dar și mecanismele de coordonare între sectoare.
- I.3. Promovarea în cadrul legislației naționale cu privire la violența față de copii a conceptului de "interesele majore ale copilului" ținând cont de deciziile luate în domeniul protecției copilului și asigurarea participării copilului la orice proces de luare a deciziilor privind situația acestuia.
- I.4. Introducerea în legislația națională și implementarea prevederilor privind asistența juridică obligatorie a copiilor, fără plată, în cazurile de protecție a copiilor.
- I.5. Introducerea în legislația națională și în regulamentele cu privire la activitatea diferitor profesioniști care sunt în contact cu copiii, înregistrarea și raportarea obligatorie a cazurilor de violență față de copii la autoritățile de protecție a copiilor, de asemenea stabilind consecințe stricte în cazul nerespectării acestor reguli.
- I.6. Asigurarea faptului că toate legile și regulamentele etc. se aplică și sunt implementate într-un mod echitabil: pentru copii cu dizabilități, copii instituționalizați, copii aflați în închisoare sau în detenție, fără a ține cont de religie, origine națională, apartenență etnică, gen, orientare politică, limbă sau alte categorii sociale.
- I.7. Definirea rolului sau rolurilor societății civile în furnizarea serviciilor și cunoștințelor în domeniul protecției copilului și reglementarea activităților lor după necesitățile de protecție a copiilor, inclusiv, spre exemplu, reglementarea plasamentului copiilor în centre private de plasament.
- I.8. Asigurarea faptului ca societatea civilă, inclusiv ONG-urile cu experiență în acordarea serviciilor directe victimelor violenței, să fie implicată în elaborarea modificărilor cadrului legislativ.

II. Dezvoltarea cadrului instituțional care reglementează prevenirea și intervenția în cazurile de violență față de copii

- II.1. Crearea și implementarea procedurilor și standardelor uniforme de identificare, înregistrare, referire, oferire a asistenței și reintegrare a copiilor victime ale abuzului și neglijării, precum și a familiilor și a persoanelor care trebuie să elimine cauza de bază a violenței din viața lor. Aceste proceduri trebuie să fie separate și suplimentare procedurilor poliției și structurilor de aplicare a legii și trebuie să se bazeze pe interesul major al copilului.
- II.2. Dezvoltarea serviciilor de asistență multidisciplinară pentru copiii victime ale violenței și familiile lor.
- II.3. Stabilirea și implementarea standardelor minime de calitate și a unui cadru de reglementare pentru serviciile acordate copiilor victime ale violenței și pentru serviciile de prevenire a violenței față de copii.
- II.4. Stabilirea responsabilităților și uniformizarea procesului de coordonare între sectoare în ceea ce privește cazurile de abuz față de copii la nivel local, raional și municipal.

III. Dezvoltarea capacității specialiștilor din toate sectoarele pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii

- III.1. Consolidarea administrației publice la nivel central/local responsabile pentru realizarea activităților de coordonare/monitorizare a prevenirii și combaterii violenței față de copii (Consiliul Național pentru Protecția Drepturilor Copilului și direcțiile raionale).
- III.2. Elaborarea și implementarea unui sistem național de referire a cazurilor de violență față de copii.
- III.3. Elaborarea ghidurilor practice pentru prevenirea, identificarea și intervenția în cazurile de violență față de copii pentru specialiștii implicați și pentru procedurile necesare în asemenea cazuri.
- III.4. Elaborare unui curriculum pentru specialiști și a materialelor informaționale privind prevenirea și combaterea violenței față de copii. Implementarea unor programe de instruire, inițial obligatorii pentru toți specialiștii implicați în fenomenul violenței față de copii.

IV. Sistemul de gestionare a informației cu privire la cazurile de violență față de copii

- IV.1. Extinderea, centralizarea și implementarea colectării sistematice a datelor statistice și a altor date privind toate aspectele problemei violenței față de copii și a activităților întreprinse în Republica Moldova, orientate spre soluționarea acestei probleme. Publicarea acestor date în mod sistematic la intervale stabilite.
- IV.2. Elaborarea unui software pentru monitorizarea cazurilor de violență față de copii și a intervențiilor în scopul protejării și reabilitării lor.
- IV.3. Stabilirea unor mecanisme de supraveghere și monitorizare obligatorii și uniforme pentru angajații de la toate nivelurile din sistemul de protecție a copilului. Asigurarea rolului societății civile în monitorizarea independentă a sistemului de protecție a copilului.
- IV.4. Crearea unui sistem național unic pentru monitorizarea și evaluarea activităților statului de prevenire și combatere a violenței față de copii, care să definească clar rolul fiecărei instituții și modul de cooperare dintre instituții.

(Note)

- ¹ *Report of the independent expert for the United Nations study on violence against children / UN General Assembly, Sixty-first session, Promotion and protection of the rights of children, 29 August 2006*
- ² Răspunsurile Republicii Moldova la Chestionarul pentru guverne a Secretarului General al Națiunilor Unite pentru Studiul cu privire la violența față de copii, p. 52-63 (9 septembrie 2005).
- ³ Evaluarea națională a cunoștințelor, atitudinilor și practicilor tinerilor "Sănătatea și dezvoltarea tinerilor", UNICEF Moldova, Asociația "Sănătatea și tineretul", Chișinău, 2005, p.30-31.
- ⁴ Studiul Demografic și de Sănătate al Moldovei, Chișinău 2005, p.209.
- ⁵ Studiul Demografic și de Sănătate al Moldovei, Chișinău 2005, p.210.
- ⁶ *Atitudinile profesioniștilor față de abuzul copiilor în Moldova. Raport asupra rezultatelor studiului, 2005 Centrul Național pentru Prevenirea Abuzului față de Copii, Republica Moldova, p.25.*
- ⁷ *Regulamentul nu conține prevederi directe cu privire la pedepsele fizice și la alte tipuri de abuz. Legea Învățământului conține o interdicție a pedepselor corporale în instituțiile de învățământ (Articolul 57) și prevede acțiuni disciplinare împotriva angajaților care utilizează violența față de un elev (Articolul 86 și 301 ale Codului Muncii). Instituțiile rezidențiale sunt sub supravegherea Direcțiilor raionale ale ministerului în subordinea cărora se află: Direcția de învățământ, Direcția de sănătate publică, Casele naționale de asigurare socială sau autoritățile publice locale. În cadrul controalelor instituțiilor de către direcții, de cele mai multe ori, sunt analizate condițiile din instituții și nu sunt evaluate necesitățile care se schimbă și circumstanțele individuale ale fiecărui copil.*
- ⁸ Hotărârea Guvernului Nr. 1018 din 13 septembrie 2004.
- ⁹ *Atitudinile profesioniștilor față de abuzul copiilor în Moldova. Raport asupra rezultatelor studiului, 2005 Centrul Național pentru Prevenirea Abuzului față de Copii, Moldova, p.29.*
- ¹⁰ Evaluarea națională a cunoștințelor, atitudinilor și practicilor tinerilor "Sănătatea și dezvoltarea tinerilor", UNICEF Moldova, Asociația "Sănătatea și tineretul", Chișinău, 2005, p.30.
- ¹¹ Raport despre consultările cu privire la prevenirea abuzului față de copii, OMS, Geneva; 29-31 martie 1999.
- ¹² Republica Moldova a ratificat Convenția OMS numărul 182 la data de 14 februarie 2002.
- ¹³ Constituția Republicii Moldova, 1994, Art.50, par.4.
- ¹⁴ Legea privind drepturile copilului Nr. 338-XIII din 15.12.94, publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 013, art. 127 din 03.02.1995.
- ¹⁵ Aprobat prin Ordinul Ministerului Sănătății, Ordinul Nr. 99 din 27.06.2003, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 170-172 din 08.08.2003.
- ¹⁶ Doar cazurile incluse în registre au fost luate în considerație.
- ¹⁷ În chestionar, formele menționate de violență au fost prezentate separat pentru a atrage atenția respondenților la varietatea tipurilor de violență fizică. Însă, în realitate, aceste forme de violență fizică sunt foarte apropiate din punctul de vedere al gravității. Datele conțin alte forme de violență fizică, cum ar fi: forme extreme de violență și cele care pun viața în pericol, confirmând frecvența și pericolul acestor acțiuni.
- ¹⁸ Toate instituțiile care aveau registre pentru fiecare tip de violență din categoriile prezentate în chestionar au fost analizate.
- ¹⁹ Eficiența sectorului este determinată de raportul cazurilor de violență față de copii referite față de numărul de respondenți din fiecare sector.

PREVEDERI NORMATIVE SPECIFICE CU PRIVIRE LA VIOLENȚA FAȚĂ DE COPII ÎN MOLDOVA ¹

- **Constituția R.M.** (art.50 al.4) – exploatarea minorilor, folosirea lor în activități care le-ar dăuna sănătății, moralității sau care le-ar pune în primejdie viața ori dezvoltarea normală sunt interzise.
- **Legea privind drepturile copilului** (art.6) – nici un copil nu poate fi supus torturii, pedepselor sau tratamentelor crude, inumane sau degradante; statul ocrotește copilul față de orice formă de exploatare, discriminare, violență corporală și psihică, neadmițând comportarea plină de cruzime, grosolană, disprețuitoare, insultele și maltrătarile, antrenarea în acțiuni criminale, incitarea sau constrângerea de a practica orice activitate sexuală ilegală.
- **Legea învățământului** – Sunt interzise pedepsele corporale, aplicarea sub orice formă a metodelor de violență fizică sau psihică. (art.57); „aplicarea, chiar și o singură dată, de către un cadru didactic a violenței corporale sau psihice față de discipoli atrage după sine pedeapsa disciplinară eliberarea din serviciu” – (art. 86 și art.301 Codul muncii).
- **Codul Familiei** (art.53) – Metodele de educație a copilului, alese de părinți, vor exclude comportamentul abuziv, insultele și maltrătarile de orice fel, discriminarea, violența psihică și fizică, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea substanțelor stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșitul și alte acte ilicite.
- **Codul Penal** – prevederi speciale referitoare la forme grave ale abuzului față de copii calificate ca infracțiuni:
 - pruncuciderea – art. 147;
 - determinarea la sinucidere sau la tentativa de sinucidere a unui minor (art.150);
 - vătămarea intenționată a integrității corporale:
 - gravă (art.151);
 - medie (art. 152);
 - ușoară (art.153);
 - maltratarea și alte acte de violență (art.154).
 - **violul** – raportul sexual săvârșit asupra unui minor prin constrângere fizică sau psihică (art.171);
 - raportul sexual cu o persoană care nu a atins vârsta de 16 ani (art.174);
 - acțiuni perverse față de o persoană despre care se știa cu certitudine ca nu a atins vârsta de 16 ani (art.175);
 - acțiuni violente cu caracter sexual (homosexualitate, lesbianism sau alte acțiuni cu caracter sexual) – (art.172);
 - traficul de copii (art.206);
 - scoatere ilegală a copiilor din țară, precum și abandonarea lor în străinătate (art.207);
 - atragerea minorilor la activitate criminală sau determinarea lor la săvârșirea unor fapte imorale (art.208);

* „**Vătămare corporală** – prejudiciul cauzat sănătății prin dereglarea integrității anatomice a organelor și țesuturilor sau a funcțiilor acestora, provocate de acțiunea diferiților agenți externi: mecanici, fizici, chimici, biologici, psihici” – p. 2 al **Regulamentului privind aprecierea medico-legală a gravității vătămării corporale.**

Un calificativ important pentru aprecierea gradului este criteriul dereglării sănătății, în funcție de volumul și caracterul lezional, pierderea capacității de muncă și timpul necesar pentru restabilirea sănătății, care se apreciază în zile:

- a) dereglarea îndelungată a sănătății pe un termen mai mare de 21 de zile;
- b) dereglarea de scurtă durată a sănătății pe un termen de la 6 până la 21 de zile;

¹ Autor: Tatiana Catana, expert jurist, consultant UNICEF.

- c) leziuni corporale ce nu generează o dereglare a sănătății sau o incapacitate temporară de muncă.

Acțiunile care pot duce la cauzarea leziunilor:
BĂTĂILE, CHINUIREA ȘI TORTURAREA.

- „Bătăile se caracterizează prin aplicarea loviturilor multiple și repetate. Dacă în urma bătăilor sunt provocate vătămări corporale și ale sănătății, gravitatea acestora este apreciată în conformitate cu prevederile Regulamentului menționat.
- „Chinuirea reprezintă acțiuni care provoacă victimei suferințe prin privațiunea de hrană, băutură sau căldură, ori prin plasarea sau abandonarea victimei în condiții nocive pentru viață.

- „Torturarea se manifestă prin acțiuni care produc dureri perseverente, repetate sau îndelungate (prin pișcături, biciuiri, prin împunsături cu obiecte ascuțite, prin cauterizări cu agenți termici sau chimici etc.”

□ Codul de contravenții administrative

- Neîndeplinirea obligațiilor de întreținere, educație și instruire, comportamentul abuziv, insultele și maltrătarile de orice fel (art. 170).
- Cauzarea leziunilor corporale ușoare, maltratarea (art. 47/1).
- Încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului, exprimate prin comportament abuziv, insulte și maltrătarile de orice fel, violență psihică și fizică (art.170/2).

EXEMPLU DE CELE MAI DE SUCCES PRACTICI ÎN MOLDOVA

Vrem să menționăm că această informație este oferită ca un exemplu din Republica Moldova și nu ca o analiză a activității centrului.

Centrul "Amicul" a fost fondat de către Centrul național pentru prevenirea abuzului față de copii în parteneriat cu Direcția municipală pentru protecția drepturilor copilului și cu susținere financiară din partea UNICEF.

"Amicul" acordă un șir de servicii în domeniul protecției copilului, bazate pe modelul de asistență multidisciplinară pentru copiii care sunt victime sau sunt supuși riscului de abuz, neglijare sau trafic. Aceste servicii includ:

- Asistență socială
- Consiliere psihologică și psihoterapie
- Asistență juridică, inclusiv organizarea interviurilor juridice (pentru cazurile unde sunt implicați copii ca martori sau victime)
- Resocializare

Beneficiarii centrului "Amicul" sunt copii (până la 18 ani) care sunt victime sau în situație de risc și familiile acestora.

Perioada în care se oferă servicii beneficiarilor este nelimitată și continuă până când problema este soluționată definitiv, adică până atunci când copilul este în siguranță și pericolul este înlăturat și familia are capacități suficiente pentru a asigura protecția copilului.

Nu există o rețetă universală pentru intervenție. Intervențiile aplicate sunt diferite în funcție de situație (strategia aplicată, specialiștii implicați etc.), principiul de bază însă este același pentru toate cazurile – respectarea interesului major al copilului.

Gestionarea unui caz în cadrul centrului "Amicul" are următoarele etape:

- Primirea raportărilor despre abuz/ autoraportare;
- Evaluare inițială;
- Interviul cu copilul în scopul protecției;

- Evaluare detaliată;
- Planificarea intervenției;
- Intervenția (psihologică, juridică, resocializare);
- Evaluare finală;
- Clasarea cazului;
- Supraveghere / monitorizare a cazurilor clasate.

Primirea rapoartelor despre cazuri

Toate raportările despre cazuri primite la centrul "Amicul" sunt înregistrate în scris pentru a fi verificate cel mai târziu peste trei zile sau, în cazuri de urgență, timp de 24 de ore. Despre cazuri raportează diferiți oameni, inclusiv membrii familiei, vecinii, autoritățile publice locale, instituțiile de învățământ, poliția, ONG-urile. Copiii a căror siguranță, integritate fizică și psihologică este în pericol pot cere ajutor direct.

Evaluarea inițială

Fiecare raport este verificat pentru a confirma sau a infirma situația raportată. În acest scop sunt întreprinse un șir de acțiuni inițiale: întâlniri cu presupusa victimă, părinții și martorii, consultarea bazei de date a autorității tutelare și alte investigații.

Interviu în scopul protecției

Dacă un caz de abuz sau trafic este confirmat, un specialist de la Centru realizează un interviu cu copilul, în scopul protecției, care permite evaluarea nivelului siguranței copilului. Atunci când este necesar, sunt planificate și întreprinse acțiuni imediate pentru a asigura protecția copilului.

Evaluare detaliată

După ce un caz confirmat de trafic sau abuz este adus în atenția centrului "Amicul", prima acțiune este de a elabora un raport oficial către autoritatea tutelară. Reprezentantul legal al copilului este, de asemenea, informat despre scopul intervenției și despre spectrul de servicii acordate în cadrul centrului "Amicul." Apoi se completează un formular de evaluare psihologică. Sunt identificate

cauzele abuzului și factorii de risc, precum și măsurile necesare imediate sau pe termen lung care trebuie să fie incluse în planul de intervenție. Această evaluare este finalizată timp de maximum 14 zile.

Planul de intervenție

În baza evaluării detaliate, o echipă multidisciplinară de la centrul “Amicul” elaborează un plan de intervenție individual, multidisciplinar, care include distribuirea concretă a responsabilităților și stabilește termenii de implementare a planului. Planul de intervenție include obiective atât pe termen scurt, cât și pe termen lung.

Intervenția

În cazurile de abuz față de copii, intervenția se bazează pe planul elaborat cu contribuția actorilor implicați în sistemul de referire.

Evaluarea finală

Evaluarea finală se efectuează prin compararea așteptărilor (exprimat în obiective) cu rezultatele reale ale intervenției. Scopul final este de a asigura siguranța copilului și de a reduce riscul de abuz în viitor. Trebuie să fie asigurată participarea beneficiarului și realizarea obiectivelor intermediare și finale. Evaluarea rezultatelor nu înseamnă neapărat finalizarea intervenției. În majoritatea cazurilor, este doar un pas către planificarea acțiunilor suplimentare. Acest lucru este adevărat în special dacă problema nu a fost soluționată în totalitate.

Finalizarea și monitorizarea cazurilor

Dosarul este clasat după ce au avut loc schimbări pozitive în viața copilului și a familiei

acestuia. Dacă în urma evaluării finale echipa multidisciplinară a centrului “Amicul” consideră că situația psihosocială a copilului este bună, că acesta a fost reabilitat, iar cazul de abuz este prevenit sau soluționat, dosarul este închis. Apoi, pe o perioadă de la 3 până la 12 luni, cazul este monitorizat (conversații telefonice sistematice, vizite la domiciliu etc.).

Toate cazurile și asistența oferită în cazurile de abuz sunt documentate electronic fiind utilizat un software elaborate special pentru acest scop.

La centrul “Amicul” intervențiile se bazează pe trei principii de bază

- Respectarea interesului major al copilului;
- Abordare/model de gestionare individual a cazului;
- Abordare multidisciplinară.

Rezultate pe parcursul anului 2006:

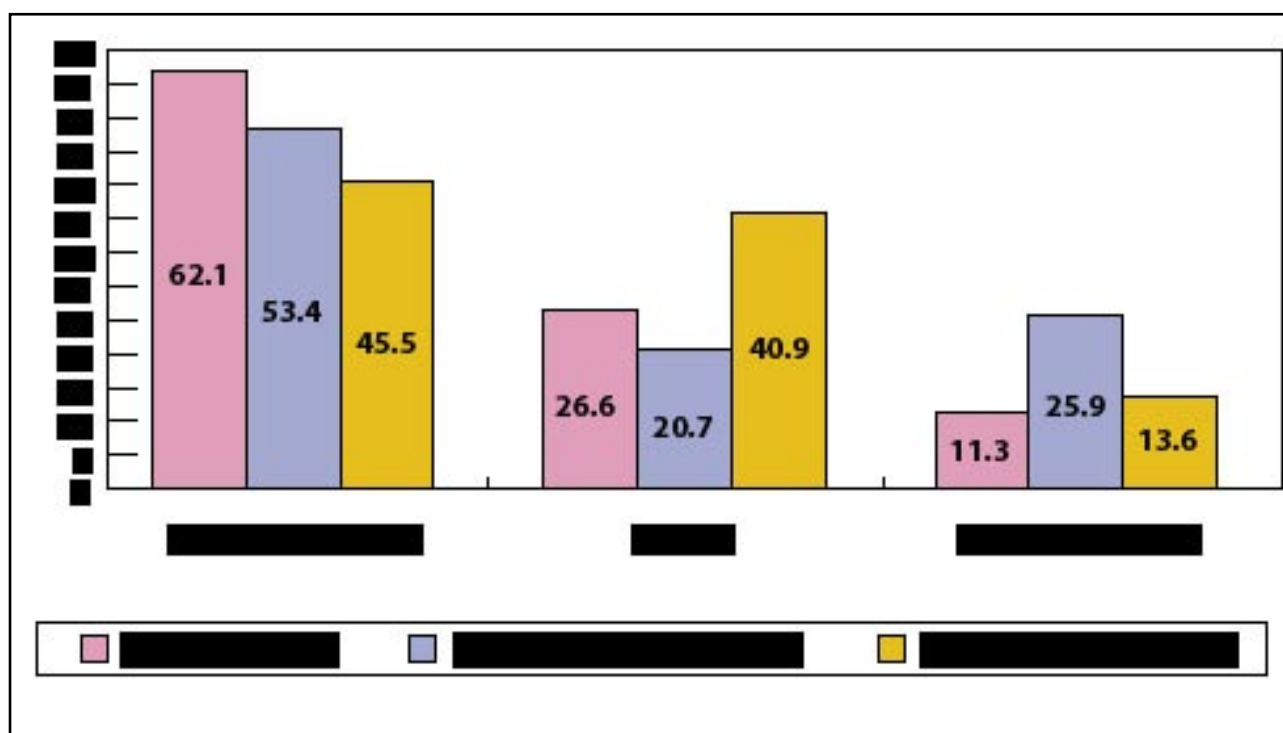
- Asistență acordată la 116 copii victime a diferitor forme de abuz.
- Asistență psihologică pentru 77 de părinți.
- 105 copii au fost beneficiarii activităților de resocializare.
- Elaborarea software-ului și aplicarea acestuia în activitatea Centrului cu copiii abuzați și neglijăți.
- Implicarea comunității: numărul de cereri de la membrii comunității cu privire la cazurile de violență față de copii a crescut (până la 62%).
- Experiența centrului a fost utilizată la elaborarea Planului național de acțiuni pentru prevenirea și combaterea violenței față de copii.

**Componența instituțiilor din care au fost selectate persoanele intervievate
după tipul de prestare a serviciilor**

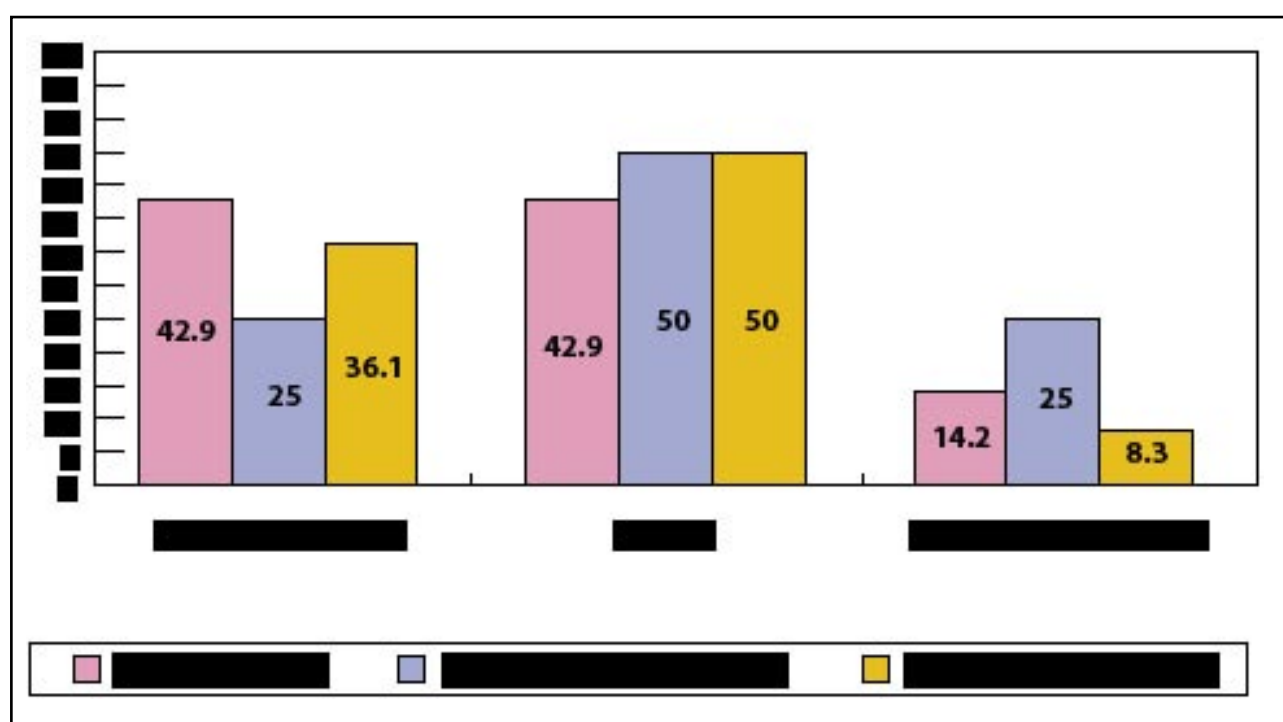
Denumire	Total		Private, ONG-uri	
	Nr	%	Nr	%
Preșcolare	40	10.0	3	4.9
Școli / gimnazii / licee	53	13.2	8	13.2
Centre de zi	15	3.8	13	21.3
Centre medicale primare	21	5.3	-	-
Spitale	26	6.5	-	-
Secții de urgență	8	2.0	-	-
Instituții de îngrijire rezidențială pentru copii (0-6 ani)	3	0.7	-	-
Instituții de îngrijire rezidențială pentru copii (6-18 ani)	20	5.0	-	-
Centre comunitare	18	4.5	18	29.5
Adăposturi pentru victimele violenței domestice / traficului	2	0.5	2	3.3
Centre de reabilitare/maternală	15	3.8	14	22.9
Secții de poliție - inspectori pentru minori și moravuri	40	10.0	-	-
Secții de poliție - inspectori de sector	40	10.0	-	-
Centre de recepție și tranzit	4	1.0	3	4.9
Instituții penitenciare și corecționale pentru copiii aflați în conflict cu legea	3	0.7	-	-
Administrație publică locală	32	8.0		
Direcții de învățământ: specialiști pentru protecția drepturilor copiilor	20	5.0		
Procurori publici care au obligații de protecție a copiilor și de luptă cu delincvența juvenilă	20	5.0		
Direcții de asistență socială	20	5.0		
Total	400	100	61	100

Instituțiile care au/nu au reguli și instruire cu privire la identificarea și abordarea cazurilor de violență față de copii, după sectoare (%)

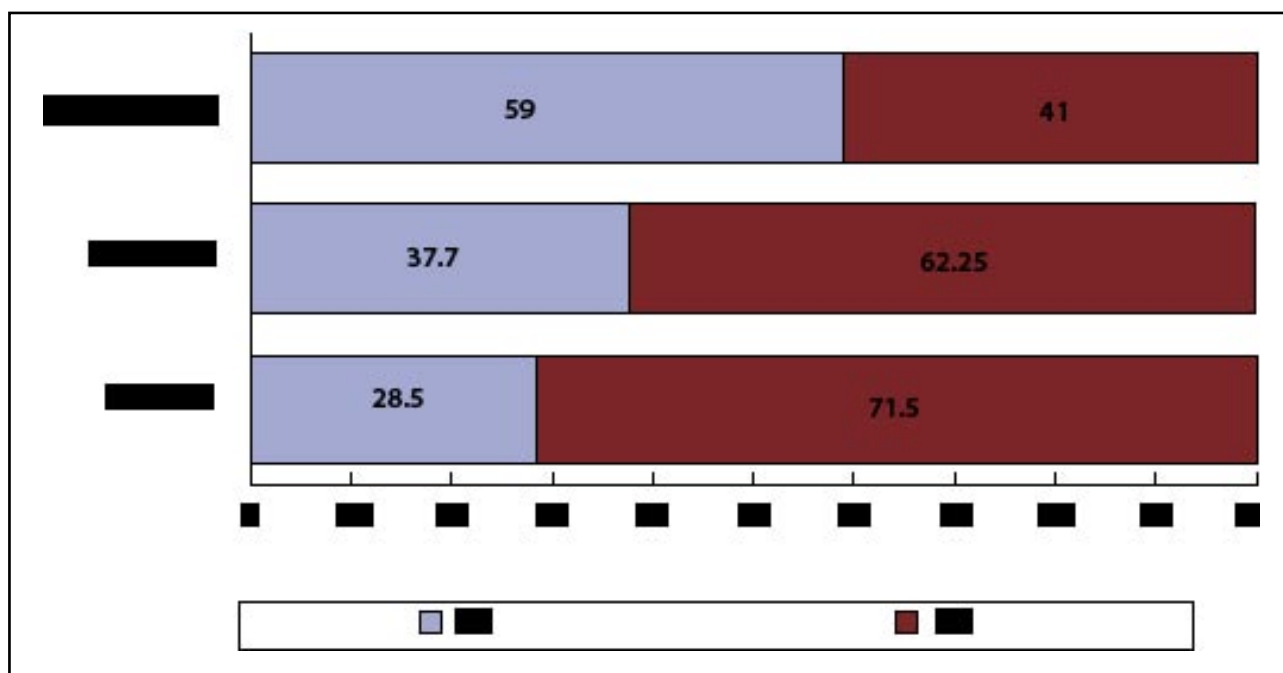
A. Sectorul public

B. Sectorul privat/ONG-uri

Rata cazurilor identificate în comparație cu rata cazurilor înregistrate (%)

**Frecvența cazurilor de violență față de copii despre care au auzit (%) și au menționat specialiștii,
după amplasarea geografică și statutul instituției**

Forme de violență față de copii (%)	Sectorul public		Sectorul privat	
	Zona rurală	Zona urbană	Zona rurală	Zona urbană
1. Violență care cauzează moartea	3.6	60.0	9.5	9.8
a. omor	5.7	11.1	14.3	21.5
b. pruncucidere	4.6	5.4	14.1	3.7
c. altele	0.4	1.6	-	4.2
2. Forme extreme de violență	3.7	7.0	2.8	5.8
a. torture	7.4	13.3	5.6	11.6
b. altele	-	0.7	-	-
3. Violență corporală gravă	7.5	10.7	5.0	5.3
a. lovirea copilului cu un obiect, cum ar fi un cuțit sau un obiect incandescent	8.3	8.7	-	-
b. amenințarea copilului cu un cuțit sau o armă	5.3	8.7	-	-
c. vătămarea unui copil prin arsură	1.6	4.9	5.6	4.2
d. strangularea copilului	2.2	5.6	-	15.3
e. pălmuirea și bătaia copilului	27.8	34.7	24.4	12.0
f. altele	-	1.6	-	-
4. Violență corporală moderată	23.0	24.9	11.4	21.0
a. pedepse corporale ca metode disciplinare	34.4	41.1	11.1	23.6
b. pălmuirea copilului, trasul de păr ori urechi, pișcatul	49.2	44.5	23.3	31.5
c. forțarea copilului să îngenuncheze sau să stea într-o poziție incomodă, forțarea să facă duș rece	7.9	12.7	11.1	28.7
d. altele	0.4	1.2	-	-
5. Abuzul și exploatarea sexuală	5.7	8.3	1.7	12.1
a. violul	10.5	14.8	12.2	24.5
b. tentativa de viol	15.8	16.2	-	16.2
c. raportul sexual forțat	3.8	12.2	-	19.9
d. hărțuirea sexuală	3.7	4.5	-	7.9
e. forțarea unui copil să se prostitueze	4.1	8.5	-	12.0
f. implicarea unui copil în pornografie	1.7	1.5	-	4.2
g. altele	-	0.4	-	-
6. Abuzul psihologic	22.8	25.9	21.3	26.8
a. limitarea posibilității de mișcare	13.5	17.3	23.3	28.2
b. limitarea sau interdicția de a comunica cu membrii familiei, prietenii	10.5	19.4	12.2	28.7
c. abuzul verbal	39.3	40.5	23.3	28.2
d. distrugerea obiectelor, lovirea animalelor domestice	12.6	17.3	17.8	16.2
7. Neglijarea	41.6	41.9	28.0	36.0
a. neglijarea alimentară	53.3	47.9	36.7	27.8
b. neglijarea vestimentară	53.4	49.8	42.2	48.6
c. neglijarea igienei	47.3	49.8	42.2	35.6

d. neglijarea medicală	32.0	34.7	17.8	23.6
e. neglijarea în privința locuinței	48.4	43.3	28.9	44.0
f. neglijarea în privința educației	46.6	45.7	23.3	48.1
g. neglijarea afectivă	36.4	30.0	24.4	44.4
h. abandonul de către părinți	29.6	43.3	17.8	36.1
i. lăsarea în pericol	27.3	32.7	18.9	16.2
8. Abuzul economic	17.4	19.2	14.4	11.9
a. forțarea de a cerși	23.1	23.2	12.2	27.8
b. muncă grea sau nocivă	20.4	25.1	24.4	12.0
c. efectuarea muncii în gospodărie în detrimentul educației	37.5	35.6	30.0	7.9
d. munca peste orele de program permise de legislație	5.9	11.3	5.6	12.0
e. altele	-	0.8	-	-
Media	18.7	20.5	13.1	18.0

Frecvența cazurilor de violență față de copii întâlnite și menționate de către specialiști (%) după amplasarea geografică și statutul instituției

Forme de violență față de copii (%)	Sectorul public		Sectorul privat	
	Zona rurală	Zona urbană	Zona rurală	Zona urbană
1. Violență care cauzează moartea	1.4	3.1	1.9	1.4
a. omor	0.5	3.0	5.6	0.0
b. pruncucidere	3.1	5.7	0.0	0.0
c. altele	0.5	0.4	0.0	4.2
2. Forme extreme de violență	6.7	5.6	0.0	1.9
a. tortură	13.3	11.2	0.0	0.7
b. altele	0.0	0.0	0.0	0.0
3. Violență corporală gravă	4.7	7.5	7.4	7.3
a. lovirea copilului cu un obiect, cum ar fi un cuțit sau un obiect incandescent	4.9	6.0	0.0	0.0
b. amenințarea copilului cu un cuțit sau o armă	1.5	4.9	0.0	0.0
c. vătămarea unui copil prin arsură	0.5	3.8	16.7	12.5
d. strangularea copilului	2.8	4.9	0.0	15.3
e. pălmuirea și bătaia copilului	18.3	25.6	27.8	15.7
f. altele	0.0	0.0	0.0	0.0
4. Violență corporală moderată	13.3	15.7	15.3	13.9
a. pedepse corporale ca metode disciplinare	20.6	23.7	27.8	15.7
b. pălmuirea copilului, trasul de păr ori urechi, pișcatul	32.0	30.7	27.8	27.8
c. forțarea copilului să îngenuncheze sau să stea într-o poziție incomodă, forțarea să facă duș rece	0.5	8.0	5.6	12.2
d. altele	0.0	0.4	0.0	0.0
5. Abuzul și exploatarea sexuală	1.6	4.9	0.0	9.1
a. violul	2.9	8.6	0.0	24.5
b. tentativa de viol	3.6	8.3	0.0	11.6
c. raportul sexual forțat	1.5	10.1	0.0	8.2
d. hărțuirea sexuală	3.1	3.4	0.0	11.6
e. forțarea unui copil să se prostitueze	0.0	3.1	0.0	7.9
f. implicarea unui copil în pornografie	0.0	0.0	0.0	0.0
g. altele	0.0	1.4	0.0	0.0
6. Abuzul psihologic	16.3	16.6	22.2	29.8
a. limitarea posibilității de mișcare	11.7	10.1	33.3	32.4
b. limitarea sau interdicția de a comunica cu membrii familiei, prietenii	5.7	11.8	22.2	28.7
c. abuzul verbal	29.3	32.2	16.7	44.9
d. distrugerea obiectelor, lovirea animalelor domestice	9.3	6.1	5.6	12.0
7. Neglijarea	31.5	38.4	24.1	38.9
a. neglijarea alimentară	32.6	42.4	34.4	27.3
b. neglijarea vestimentară	35.4	42.2	16.7	44.4
c. neglijarea igienei	41.5	45.7	23.3	56.0

d. neglijarea medicală	21.2	27.9	12.2	40.7
e. neglijarea în privința locuinței	38.6	42.1	40.0	44.0
f. neglijarea în privința educației	43.4	46.4	34.4	44.4
g. neglijarea afectivă	24.3	27.9	12.2	44.4
h. abandonul de către părinți	26.8	42.3	24.4	36.6
i. lăsarea în pericol	19.8	27.1	18.9	12.5
8. Abuzul economic	12.3	14.2	7.9	10.4
a. forțarea de a cerși	17.9	19.5	5.6	19.9
b. muncă grea sau nocivă	10.5	15.6	12.2	7.9
c. efectuarea muncii în gospodărie în detrimentul educației	28.4	29.5	17.8	12.0
d. munca peste orele de program permise de legislație	4.9	6.2	0.0	12.0
e. altele	0.0	0.0	4.2	0.0
Media	13.1	16.2	11.7	17.2

**Frecvența cazurilor de violență față de copii înregistrate și menționate de către specialiști (%) după
amplasarea geografică și statutul instituției**

Forme de violență față de copii (%)	Sectorul public		Sectorul privat	
	Zona rurală	Zona urbană	Zona rurală	Zona urbană
1. Violență care cauzează moartea	1.7	3.3	1.9	2.5
a. omor	2.9	4.2	3.5	4.1
b. pruncucidere	1.7	4.5	2.0	2.9
c. altele	0.4	1.2	0.2	0.6
2. Forme extreme de violență	1.7	3.7	1.2	2.0
a. tortură	3.4	7.4	2.3	4.0
b. altele	0.0	0.0	0.0	0.0
3. Violență corporală gravă	3.2	6.7	2.0	4.8
a. lovirea copilului cu un obiect, cum ar fi un cuțit sau un obiect incandescent	0.8	4.3	0.6	1.1
b. amenințarea copilului cu un cuțit sau o armă	0.6	4.2	0.4	1.6
c. vătămarea unui copil prin arsură	3.0	3.9	0.5	2.8
d. strangularea copilului	4.6	5.6	3.8	4.4
e. pălmuirea și bătaia copilului	8.1	18.7	5.9	16.5
f. altele	2.1	3.2	0.7	2.1
4. Violență corporală moderată	4.0	5.3	2.9	4.6
a. pedepse corporale ca metode disciplinare	6.2	8.3	4.2	7.5
b. pălmuirea copilului, trasul de păr ori urechi, pișcatul	1.6	2.1	1.3	1.5
c. forțarea copilului să îngenuncheze sau să stea într-o poziție incomodă, forțarea să facă duș rece	8.1	10.2	5.9	8.9
d. altele	0.2	0.5	0.2	0.3
5. Abuzul și exploatarea sexuală	3.1	4.5	1.9	3.3
a. violul	6.3	9.7	4.6	7.3
b. tentativa de viol	5.9	9.1	3.8	6.5
c. raportul sexual forțat	5.1	6.2	3.9	4.8
d. hărțuirea sexuală	2.0	3.3	0.6	2.2
e. forțarea unui copil să se prostitueze	2.2	3.1	0.5	2.3
f. implicarea unui copil în pornografie	0.0	0.0	0.0	0.0
g. altele	0.0	0.3	0.1	0.1
6. Abuzul psihologic	4.1	6.4	3.0	4.5
a. limitarea posibilității de mișcare	2.5	5.3	1.3	4.2
b. limitarea sau interdicția de a comunica cu membrii familiei, prietenii	4.9	6.5	4.1	4.5
c. abuzul verbal	6.8	11.6	4.6	7.3
d. distrugerea obiectelor, lovirea animalelor domestice	0.9	1.8	0.8	1.5
7. Neglijarea	13.1	13.8	13.0	17.4
a. neglijarea alimentară	15.2	10.6	16.7	18.3
b. neglijarea vestimentară	10.7	14.1	11.1	16.9
c. neglijarea igienei	14.1	14.8	13.6	17.2